

Poznámka: Predkladaný materiál nenahrádza učebnicu ani iné študijné zdroje, ale ide iba o sprievodný materiál k prednáškam a seminárom v rámci predmetu Obchodné právo I v LS 2014 a 2015. Odporúčané je prečítať aj jednotlivé rozhodnutia súdov, na ktoré sa v texte odkazuje.

Kristián Csach

Publicita podnikateľských subjektov	2
I. Všeobecne o publicite podnikateľských subjektov	2
II. Systematický výklad – súvislosť s inými právnymi odvetviami	2
III. Obchodné meno	3
a) Tvorba obchodného mena	3
b) Ochrana obchodného mena	4
IV. Povinná publicita pri konaní podnikateľa	5
V. Obchodný register a Obchodný vestník ako oficiálne platformy publicity	5
a) Úloha a význam obchodného registra a obchodného vestníka	5
b) Rozsah zapisovaných údajov	5
c) Zápis a zverejnenie údajov (dvojstupňová prezentácia)	5
d) Účinky zápisov a publicita obchodného registra	6
1) Právne následky sa viažu na skutočnosť a tretie osoby sa na skutočný stav vždy môžu odvolávať (§ 27 ods. 5)	7
2) Právne následky sa môžu viazať aj na prezentovaný stav	8
3) Diskrepancia medzi zápisom a zverejnením	8
4) Publicita pôsobí v prospech tretích osôb – garantuje im možnosť odvolať sa na prezentovaný stav	9
e) Rozsah a hranice pôsobenia publicity obchodného registra	9
f) Osobitné prípady publicity obchodného registra a jej obmedzenia	9
Majetková základňa podnikania	13
I. Rozdiel medzi podnikaním ako fyzická osoba a prostredníctvom založenia obchodnej spoločnosti	13
II. Vlastné a cudzie zdroje financovania podnikania a voľba spôsobu financovania podnikania	14
III. Majetkový substrát podnikania obchodných spoločností	15
1) Základné imanie a jeho funkcie vs. majetok spoločnosti	16
2) Tvorba základného imania, vklady:	17
3) Reálne vytvorenie základného imania	17
4) Reálne udržanie základného imania	18
5) Iné mechanizmy získavania majetku v práve obchodných spoločností	18
Nekalá súťaž	19
I. Všeobecne o nekalej súťaži, účel právnej úpravy	19
II. Systematický výklad	19
III. Súvisiaca právna úprava a jej vzťah k právu proti nekalej súťaži	19
IV. Vymedzenie zakázaných spôsobov konania a vzťah medzi skutkovými podstatami	20
V. Právne následky nekalosúťažného konania	21
Metódy ochrany hospodárskej súťaže	22
I. Vzťah medzi európskym a vnútroštátnym súťažným právom	22
II. Všeobecne o metódach ochrany hospodárskej súťaže	22
III. Súkromnoprávne následky porušenia práva proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže	23
Zmeny v subjekte podnikateľa	24
I. Všeobecne o zmenách v podnikateľskom subjekte	24
II. Možnosti zmien v podnikateľskom subjekte	24
a) Zmena osobného stavu podnikateľa – fyzickej osoby	24
b) Prevod a prechod (celej) podnikateľskej činnosti na inú osobu	24
c) Zmena právnej povahy podnikateľa	25
d) Spoločné podnikanie viacerých podnikateľov, spájanie podnikateľov	26
e) Rozdelenie podnikateľských aktivít, rozdelenie podnikateľa (obchodnej spoločnosti)	26
Ukončenie podnikateľskej činnosti	28
I. Všeobecne o ukončení podnikateľskej činnosti fyzickej a právnickej osoby	28
II. Likvidácia obchodnej spoločnosti	28
III. Konkurz a reštrukturalizácia	29
a) Konkurz	30
b) Reštrukturalizácia	30

Publicita podnikateľských subjektov

...dôležitým princípom je zásadná (nie však bezvýnimočná) ochrana tej osoby, ktorá uskutočnila právny úkon v dôvere v určitý, jej druhou stranou prezentovaný skutkový stav.
Nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 340/2012 z 22. novembra 2012

Sprievodná literatúra (nad rámec učebnice a komentárov): CSACH, K.: *Materiálnoprávne účinky chýbajúcich, správnych a nesprávnych zápisov v obchodnom registri (Materiálna publicita registra)*. In: *Vzájemné ovlivňovanie komunitárni úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reformem*. Praha : Universitas Carolina Facultas Iuridica, 2007. DUBOVÁ, I.: *Nová právná úprava obchodného registra*. In: *Právny obzor*, 4/2004. FEČÍK, M.: *Formálna a materiálna publicita katastra nehmuteľností*. *Justičná revue*, 1/2011. KUBINEC, M.: *Neplatnosť spoločnosti*. In: *Obchodné právo*, 11/2004. MALOVSKÝ-WENIG, A.: *Průručka obchodního práva*. Praha : Československý kompas, 1947. PATAKYOVÁ, M.: *Obchodný register (Vybrané a súvisiace problémy)*. Bratislava : Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 1999. POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E. a kol.: *Firemní právo v České republice : vývoj a srovnání s Německem a Slovenskem*. Brno : MU, 2013. DVOŘÁK, T.: *K některým otázkám obchodního rejstříku*. In: *Právní rozhledy*, 2/2001.

Právna úprava: ObZ, zákon o obchodnom registri (530/2003 Z.z.), zákon o obchodnom vestníku (200/2011 Z.z.), smernica 2009/101/ES „publikačná smernica“ (Ú. v. EÚ L 258, 1.10.2009, s. 11 – 19).

I. Všeobecne o publicite podnikateľských subjektov

Publicitu podnikateľských subjektov chápeme v tom najširšom slova zmysle, ako zverejňovanie či sprístupňovanie informácii o podnikateľovi, s ktorým spája právny poriadok osobitné súkromnoprávne následky. Podnikateľ sa prezentuje pri samotnom vlastnom konaní, ale je povinný zabezpečiť informovanie verejnosti o niektorých údajoch o sebe aj prostredníctvom oficiálneho verejnoprávneho spôsobu publicity (obchodný register).

Problematika publicity podnikateľských subjektov zahŕňa najmä:

- obchodné meno podnikateľa a iné formy označenia, pod ktorými vystupuje na trhu,
- povinné zverejňovanie údajov o podnikateľovi pri kontraktácii,
- povinné oficiálne zverejňovanie v Obchodnom registri a Obchodnom vestníku a
- publicitu ako špecifický dôvod vzniku ručenia (komanditista, tiché spoločenstvo).

Zákon vo vzťahoch s podnikateľom poskytuje tretím osobám zvýšenú ochranu dôvery aj tým, že pravidelne nevyžaduje *konkrétnu* dôveru (preukázanie, že osoba skutočne konala v dôvere v zápis v obchodnom registri), ale právne následky sa pravidelne viažu na *abstraktnú* dôveru (pre ochranu stačí možnosť, že by tretia osoba dôverovala v prezentovanú okolnosť, ak by o nej vedela). Preto chránime tretie osoby ohľadne zápisov v obchodnom registri bez ohľadu na to, či skutočne do registra nazreli a či konali v (konkrétnej) dôvere v zápis do obchodného registra.

II. Systematický výklad – súvislosť s inými právnymi odvetvami

Podnikateľské subjekty sa prezentujú mnohoroako. Ich prezentácia navonok je jedným z foriem budovania si reputácie a trhovej pozície a zasahuje do viacerých právnych oblastí. Preto aj právna úprava publicity, ako bolo vymedzená vyššie, zasahuje do rôznych právnych odvetví. Súvisí s ochranou osobnosti či už fyzických lebo právnických osôb (ochrana cti, dobrej povesti), právom duševného a priemyselného vlastníctva (používanie a porušovanie ochranných známk, či nechránených označení) ako aj s právom nekalej súťaže (parazitovanie na povesti). Otázky publicity hraničia aj s úpravou konania podnikateľa (prezentácia konania za podnikateľa), či so zodpovednosťou za podnikateľom prezentovaný stav.

V neposlednom rade zohráva pri publicite podnikateľov úlohu aj verejnoprávna regulácia reklamy, ktorú však s ohľadom na vymedzenie publicity necháme stranou.

III. Obchodné meno

Obchodné meno je názov, pod ktorým podnikateľ vykonáva právne úkony pri svojej podnikateľskej činnosti (§ 8 ObZ). Z vymedzenia vyplýva, že pojem je definovaný materiálne (nie je to iba označenie, ktoré je zapísané v obchodnom registri), ako aj to, že podnikateľ je povinný kontrahovať pod svojim obchodným menom. Vystupovanie pod iným obchodným menom alebo prezentácia sa pod značkou nekorešpondujúcou s obchodným menom (napríklad skratka a podobne) nevedú samé o sebe k neplatnosti právneho úkonu, ak je zrejmé, kto právny úkon urobil (napr. NS SR [4 M Obdo 2/2010](#)) ale môže spôsobiť ťažkosti v procesnom práve, najmä ak v danom prípade nemá súd povinnosť vyzvať na doplnenie / opravu návrhu (chyba v obchodnom mene v prihláške pohľadávky v reštrukturalizačnom konaní: [I. ÚS 484/2012](#)). Rovnako, ani drobné nesprávnosti pri uvedení obchodného mena adresáta rozhodnutia orgánu verejnej správy nevedú k nulite či protizákonnosti správneho rozhodnutia ([NS SR 6Sžo 42/2008](#)).

a) Tvorba obchodného mena

Obchodné meno sa skladá z firemného kmeňa a obligatórneho, prípadne aj fakultatívneho dodatku, resp. dodatkov.

- Obchodné meno *fyzických osôb* je prísne regulované: kmeň môže byť iba meno a priezvisko + prípadný fakultatívny dodatok, týkajúci sa predmetu podnikania či osoby podnikateľa);
- Obchodné meno *obchodných spoločností* je názov, pod ktorým sú zapísané v obchodnom registri. Môže byť aj fantazijné, aj vecné aj osobné. Ak má byť súčasťou obchodného mena aj meno určitej konkrétnej osoby, je vyžadovaný jej súhlas, resp. súhlas dedičov, inak hrozia nároky z ochrany osobnosti. Uvedenie mien konkrétnych osôb ale môže výnimočne viesť k ich ručeniu za záväzky podnikateľa (§ 95 ods. 2 ObchZ pri komanditistoch komanditnej spoločnosti a § 678 ods. 2 písm. a) ObchZ pri tichom spoločníkovi). Osoby môžu konať aj za „predspoločnosť“, resp. „obchodnú spoločnosť *in statu nascendi*“ (do svojho vzniku – vid' § 64 ObZ) pri ktorom vystupujú pod obchodným menom spoločnosti, ktorá ešte len vznikne;
- *Ostatné právnické osoby* majú názov (§ 19b OZ) a aj keď vykonávajú podnikateľskú činnosť. V jednotlivostiach ale bude možné per analogiam použiť najmä pravidlá ochrany obchodného mena.
- Ak *podnikajú viacerí podnikatelia* pod spoločným označením (§ 10 ods. 4 ObZ), nejde o obchodné meno v bežnom slova zmysle a nevzťahujú sa naň povinné dodatky či podmienky tvorby obchodného mena pri fyzických osobách. Ich spoločné podnikanie sa usku- točňuje na základe zmluvy o združení podľa § 829 OZ.

Obchodné meno nesmie byť **zameniteľné** (zásada nezameniteľnosti) s obchodným menom iného podnikateľa (ibaže by išlo o majetkovo prepojených podnikateľov, napríklad jednotlivé zložky holdingu či koncernu) ani **vyvolávať klamlivú predstavu** o podnikateľovi (napríklad či je fyzická osoba, právnická osoba, resp. osoba spojená so slávnym historickým rodom) alebo o predmete podnikania (napríklad o jeho zameraní či veľkosti / rozsahu činnosti). Rovnako platí *per analogiam* aj pre spoločné označenie viacerých podnikateľov. Pri zápise obchodného mena do obchodného registra sa však skúma len jeho totožnosť (formálna zhodnosť), nie podobnosť ako materiálna vlastnosť obchodného mena. Presadzovanie zákazov zameniteľnosti a klamlivosti obchodného mena je prenechané na dotknuté subjekty.

Osobitné zákony výnimočne obmedzujú určité časti obchodných mien a vyhradzuje ich použitie iba pre subjekty ktoré spĺňajú osobitné podmienky. Napr. slovo „banka“ alebo „sporiteľ-

ňa“ môže byť spravidla obsiahnuté v obchodnom mene iba takej osoby, ktorá má bankové povolenie.¹

Obchodné meno musí obsahovať aj niektoré **povinné dodatky**:

- a) *Právna forma* obchodnej spoločnosti (rozdielny dodatok ešte nevyklučuje zameniteľnosť)
- b) *Právny stav podnikateľa*: v likvidácii, v konkurze, v reštrukturalizácii.
- c) *Nástupníctvo a meno nástupcu* pri fyzických osobách (zdedenie podniku) a výnimočne aj odlišujúci dodatok (§ 10 ods. 3 ObchZ)

	Firemný kmeň	Fakultatívny dodatok	Povinný dodatok	Povinný dodatok o právnom stave
Fyzická osoba	Meno a priezvisko	Osoba, podnikanie	- Nástupníctvo - Odlišujúci dodatok (§ 10 ods. 3 ObchZ)	V konkurze V reštrukturalizácii V likvidácii
Obchodná spoločnosť	Osobná, vecná alebo fantazijná firma		Právna forma	V nútenej správe (iba osobitné subjekty)

Obchodné meno nemusí byť vytvorené v tomto poradí (najprv kmeň a potom dodatky), ale jednotlivé súčasti dodatkov môžu byť umiestnené aj v rámci kmeňa obchodného mena. Je preto prípustné obchodné meno: „Stavbár Peter Novák“ či „Akciová spoločnosť prvá tunelárska“.

b) Ochrana obchodného mena

Osoba, ktorej práva boli používaním obchodného mena porušené, ohrozené alebo dotknuté sa proti porušiteľovi môže domáhať, aby:

- a) sa konania zdržal a odstránil protiprávny stav,
- b) nahradil škodu,
- c) vydal bezdôvodné obohatenie,
- d) primerané zadosťučinenie, ktoré sa môže poskytnúť aj v peniazoch,
- e) špecifické nároky (presadzovanie duševného vlastníctva) v zmysle § 12 ods. 1 a 2:
 - 1) zničenie neoprávnene vyhotovených tovarov porušujúcich právo k obchodnému menu alebo ich stiahnutia z obehu,
 - 2) zničenie materiálov a nástrojov použitých pri neoprávnenom porušení práva k obchodnému menu alebo hrozbe porušenia práva k obchodnému menu alebo ich stiahnutia z obehu, alebo
 - 3) poskytnutie informácií o pôvode a distribúcii tovaru alebo služby porušujúcej právo k obchodnému menu...

Súd môže účastníkovi, ktorého návrhu sa vyhovel, priznať v rozsudku právo uverejniť rozsudok na trovy účastníka, ktorý v spore neuspel, a podľa okolností určiť aj rozsah, formu a spôsob uverejnenia.

Porušovanie práva k obchodnému menu iným súťažiteľom pravidelne predstavuje aj nekalú súťaž (napríklad parazitovanie na povesti), a v tom prípade dochádza k rozšíreniu aktívne legitimovaných subjektov na uplatnenie si ochrany (pozri nároky z nekalej súťaže, [III. ÚS 385/2010](#)).

Rovnaká ochrana ako je ochrana obchodného mena by mala byť zabezpečená aj podnikateľom, ktorí podnikajú pod **spoločným označením**. V tom prípade by si ju mohol uplatňovať každý z podnikateľov sám (zmluva o združení podľa § 829 OZ).

Ochrana **názvu iných právnických osôb**, aj keby vykonávali podnikateľskú činnosť, sa posudzuje podľa všeobecných pravidiel o ochrane názvu právnickej osoby (§ 19b ods. 2 OZ). Je ale možné *per analogiam* aplikovať aj úpravu ochrany obchodného mena, osobitne nárokov z bezdôvodného obohatenia a vyššie uvedených špecifických nárokov.

¹ Pozri § 4 zákona č. 483/2001 o bankách.

Od ochrany obchodného mena je potrebné odlišiť **ochranu dobrej povesti** (napr. good will) obchodnej spoločnosti, resp. inej právnickej osoby, hoci oba inštitúty sa vecne prekrývajú. Ochrana obchodného mena podľa § 11 ObchZ je zameraná najmä proti používaniu obchodného mena v trhovej interakcii. Obchodná spoločnosť ako každá právnická osoba ale má aj nárok na rešpektovanie svojej dobrej povesti proti neoprávneným zásahom – napríklad očierňujúcimi vyhláseniami ([NS SR 4 Cdo 212/2007](#)). Pričom je ešte sporné, či by ekonomicky silní podnikatelia nemali byť menej chránení ako slabí (v tom smere [ESEP Steel a Morris proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 68416/01, rozsudok z 15. 2. 2005, bod 94](#)). V sporoch o ochranu dobrej povesti (podobne ako osobnej cti) sa zohľadňuje na jednej strane záujem na ochrane dobrej povesti a na druhej strane sloboda prejavu. Výsledky judikatúry a doktríny ku konfliktu týchto dvoch pozícií (vyvažovanie záujmov) je potrebné zohľadniť aj pri posudzovaní nárokov z ochrany obchodného mena. To, čo by obchodná spoločnosť nemohla získať cestou ochrany svojej dobrej povesti z dôvodu slobody prejavu porušiteľa, nemôže byť priznané ani cestou ochrany obchodného mena.

IV. Povinná publicita pri konaní podnikateľa

Podnikateľ je pri vystupovaní navonok povinný používať svoje obchodné meno. Okrem toho je povinný uvádzať vybrané informácie na obchodných dokumentoch podľa § 3a: obchodné meno, sídlo/miesto podnikania, IČO, číslo zápisu v obchodnom (alebo inom) registri a ak uvádza aj výšku základného imania (nepovinný údaj), tak aj rozsah jeho splatenia. Neuvedenie týchto údajov ale nie je osobitne sankcionované (s výnimkou všeobecného nároku na náhradu škody).

Okrem toho má podnikateľ aj verejnoprávne povinnosti označovania (označiť svoju prevádzkareň obchodným menom a podobne).

V. Obchodný register a Obchodný vestník ako oficiálne platformy publicity

a) Úloha a význam obchodného registra a obchodného vestníka

Obchodný register je verejný zoznam zákonom ustanovených údajov, ktorého súčasťou je zbierka zákonom ustanovených listín (§ 27 ods. 1 ObchZ). Zápisom v obchodnom registri sa prikladá rôzny právny význam a tretie osoby, konajúce v (abstraktnej) dôvere v zápis v obchodnom registri sú chránené prostredníctvom materiálnej publicity obchodného registra. **Obchodný vestník** je informačný systém verejnej správy sprístupnený na webovom sídle vydavateľa, prostredníctvom ktorého povinné osoby zverejňujú údaje o sebe, o svojej činnosti alebo o činnosti tretích osôb podľa osobitných predpisov (§ 2 (2) ZoOV). Vydáva sa už iba [v elektronickej podobe](#).

b) Rozsah zapisovaných údajov

Do obchodného registra sa povinne zapisujú určité údaje o zapísaných osobách v rozsahu stanovenom zákonom. Okrem toho môžu byť v obchodnom registri aj fakultatívne zapisované údaje. Evidencia obchodného registra je štrukturovaná podľa zapísaných osôb, ku ktorým sú priradované zapisované údaje.

c) Zápis a zverejnenie údajov (dvojstupňová prezentácia)

Skutočnosti, ktoré sa zapisujú do obchodného registra, sú spravidla následne zverejňované (tzv. dvojstupňová prezentácia). V minulosti bola požiadavka zverejňovania odôvodňovaná tým, že register je miestne obmedzený iba na skutočnosti v jeho obvode (a možnosť nahliadnuť doň je taktiež lokálne obmedzená), a preto bolo potrebné informovať obchodný styk zverejnením v periodiku s väčšou územnou pôsobnosťou. V súčasnosti sú údaje, ktoré sa zapisujú do obchodného registra následne zverejňované v Obchodnom vestníku. Podobnú myšlienku

ku dodatočnej publicity badať v povinnosti verejnej („kótovanej“) akciovej spoločnosti oznámiť tzv. „delisting“ v periodickej tlači s celoštátnou pôsobnosťou uverejňujúcej burzovej správy (§ 154 ods. 4 ObZ) či oznámenie o konaní valného zhromaždenia akciovej spoločnosti, ktorá emitovala akcie na doručiteľa (§ 184 ods. 3 ObZ).

d) Účinky zápisov a publicita obchodného registra

Zápis v obchodnom registri môže priamo vplývať na hmotnoprávne postavenie účastníkov právnych vzťahov. Zápis môže buď deklarovať určitú právne relevantnú skutočnosť (**deklaratórny zápis**), alebo môže byť aj sám podmienkou pre účinky právne relevantnej skutočnosti (**konštitutívny zápis**).

Či má zápis určitej okolnosti *konštitutívny* alebo *deklaratórny* vyplýva z textu právneho predpisu. Ak v skutkovej podstate (hypotéze) právnej normy nie je uvedená podmienka zápisu do obchodného registra, tak na účinky právnej normy nie je zápis potrebný. V tom prípade ide iba o deklaratórny zápis. Konštitutívny charakter zápisu v obchodnom registri tak musí byť v právnej norme upravujúcej vznik alebo účinky právne relevantnej skutočnosti vyslovene uvedený.²

Od materiálnoprávnych účinkov zápisov v obchodnom registri je potrebné odlišovať tzv. **publicitu obchodného registra**. Pojem publicita obchodného registra je strešným pojmom, zahŕňajúcim aj publicitu zverejnení v obchodnom vestníku, ak sa tieto pred tým zapisujú do obchodného registra.

Rozlišujeme medzi materiálnou a formálnou publicitou obchodného registra. *Materiálna publicita* je mechanizmus, ktorý vymedzuje hmotnoprávne následky pri rozdieloch medzi prezentovaným (zápis a zverejnenie) a skutočným stavom. Pojem *formálna publicita* označuje prístupnosť a verejnosť obchodného registra (a podobne aj obchodného vestníka).

Traduje sa rozlišovanie medzi *pozitívnu* a *negatívnu* materiálnou publicitou, ktoré však bolo nastrbené postupnými zmenami právnej úpravy a používanie týchto pojmov skôr problémové zahŕňa ako pomáha riešiť.³

Ešte Malovský-Wenig vymedzoval pozitívnu a negatívnu stránku publicity nasledovne: 1. *Kým nebola určitá skutočnosť zapísaná do registra a zverejnená, môže ju osoba, v ktorej záležitosti mal byť zápis vykonaný, uplatniť iba proti tým osobám, ktorým môže dokázať, že o tejto skutočnosti vedeli* (negatívna publicita – „negatívne“ znamenalo nedostatok, absenciu zápisu). 2. *Ak bola skutočnosť zapísaná v registri a zverejnená, je účinná voči tretím osobám, pokiaľ nevedia preukázať, že o nej ani nevedeli ani nemuseli vedieť* (pozitívna publicita). Od publicity odlišuje uvedený autor princíp verejnej viery v pozitívnom zmysle, teda či skutočnosti zapísané a zverejnené platia ako pravdivé aj vtedy, ak nezodpovedajú skutočnosti.⁴ Prvotný text ObchZ neprebral *dovtedajšiu* konštrukciu negatívnej publicity v tom zmysle, ako ju vymedzil Malovský-Wenig (takto obsiahnutá aj v § 5 ods. 2 zákona o podnikovom registri a § 111 veta druhá Hospodárskeho zákonníka). Obchodný zákonník tak v pôvodnej podobe *priamo* nevymedzoval žiadne právne následky nedostatku zápisu. Pojem negatívna publicita ale ostal používaný, len už neoznačoval publicitu absentujúceho zápisu, ale „nenamietateľnosť“ toho, že zápis nezodpovedá skutočnosti a to „*pozitívne*“ v jeho účinnosti. Neskôr došlo aj vypusteniu § 27 ods. 2 druhá veta ObchZ, podľa ktorého: „*Proti tomu, kto koná v dôvere v zápis do obchodného registra, nemôže ten, koho sa zápis týka, namietat, že zápis nezodpovedá skutočnosti.*“ Napriek tomu je táto vetu zakorenenou súčasťou doktríny a naďalej sa negatívna publicita uvádza, akoby k legislatívnemu zásahu nedošlo.

Materiálna publicita obchodného registra plní dve funkcie. Jednak plní ochrannú funkciu pre tretie osoby konajúce v (abstraktnej) dôvere v zápis v obchodnom registri, ale súčasne pôsobí aj ako sankčný mechanizmus pre osoby, ktorých sa zápis týka. Ak osoba, ktorá je povinná zapísať určitú skutočnosť, je potrestaná tým, že túto skutočnosť nesmie voči tretím osobám namietat.

² Napr. podľa § 14 ods. 6: „*Udelenie prokúry je účinné od zápisu do obchodného registra. ...*“, podľa §69a ods. 1: „*Účinky splynutia, zlúčenia alebo rozdelenia spoločnosti nastávajú jeho zápisom do obchodného registra.*“

³ Pozri bližšie CSACH, K.: Materiálnoprávne účinky chýbajúcich, správnych a nesprávnych zápisov v obchodnom registri (Materiálna publicita registra). In: *Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reformem*. Praha : Universitas Carolina Facultas Iuridica, 2007, s. 26-51.

⁴ MALOVSKÝ-WENIG, A.: *Příručka obchodního práva*. Praha : Československý kompas, 1947, s. 74.

Historicky bola práve táto sankčná zložka publicity dôležitá pre vytvorenie obchodného registra, lebo nebolo dosť dobre realizovateľné, aby všetky zápisy v registri boli konštitutívne (to znamená, že sa zmeny mohli účinne diať aj mimo registra), a ukládanie pokút nebolo efektívne (vyžadovalo by si to znalosť úradu, že k zmenám došlo). Preto došlo k vytvoreniu mechanizmu, ktorým sa znemožnilo zapísanej osobe, aby sa dovoľovala určitých udalostí, ak neboli tieto *prezentované* alebo *inak oznámené* tretím osobám. To je aj základný (a kardinálny) rozdiel medzi Obchodným registrom a katastrom nehnuteľností. Pokiaľ prvý predstavuje vytvorenie informačnej bázy a sankčného mechanizmu, druhý slúži evidencii. Tento rozdiel sa prejavuje aj v rámci „ich“ materiálnych publicít.⁵

Základné pravidlá upravujúce publicitu musíme odvodiť z § 27 ObchZ.

§ 27 ObchZ

(3) ¹Zapísané údaje sú účinné voči tretím osobám odo dňa ich zverejnenia. ²Obsah listín, ktorých zverejnenie zákon ustanovuje, je účinný voči tretím osobám odo dňa, keď bolo zverejnené oznámenie o uložení listín do zbierky listín. ³To neplatí, ak zapísaná osoba preukáže, že tretia osoba o týchto údajoch alebo o obsahu listín vedela. ⁴Zapísaná osoba sa však nemôže na tieto údaje alebo obsah listín odvolávať voči tretím osobám do 15 dní odo dňa ich zverejnenia, ak tretie osoby preukážu, že o nich nemohli vedieť.

(4) ¹Ak je nesúlad medzi zapísanými a zverejnenými údajmi alebo uloženými a zverejnenými listinami, nemožno voči tretím osobám namietat zverejnené znenie. ²Tretie osoby sa môžu odvolávať na zverejnené znenie, ak zapísaná osoba nepreukáže, že tretím osobám boli známe zapísané údaje alebo obsah listín uložených v zbierke listín.

(5) Tretie osoby sa vždy môžu odvolávať na obsah listín alebo údajov, ktoré ešte neboli zapísané do obchodného registra alebo uložené do zbierky listín, okrem prípadu, ak ich účinky nastanú až zápisom do obchodného registra.

Z uvedených ustanovení môžeme vyabstrahovať určité pravidlá pôsobenia publicity obchodného registra.

1) Právne následky sa viažu na skutočnosť a tretie osoby sa na skutočný stav vždy môžu odvolávať (§ 27 ods. 5)

Právne následky sa viažu na skutočný stav a tretie osoby sa tak vždy môžu na skutočný stav odvolávať. Zápis v obchodnom registri však môže vplývať na skutočný stav. Ak sa má určitá právna skutočnosť zapísať do registra, a zápis nie je podmienkou pre jej vznik, tak má zápis iba tzv. *deklaratórne* účinky. Ak je zápis podmienkou pre vznik právnej skutočnosti, má zápis tzv. *konštitutívne* účinky.

Napríklad ustanovenie konateľa do funkcie a jeho odvolanie sú skutočnosťami povinne zapisovanými do registra s deklaratórnym účinkom. Tým pádom je určitá osoba konateľom (skutočný stav) od jej ustanovenia do funkcie konateľa do jej odvolania z funkcie. V zásade sú tak všetky konania tejto osoby v mene spoločnosti konaním spoločnosti, bez ohľadu na to, že ešte *nie je zapísaná* v registri, alebo že *namiesto nej bol zapísaný niekto iný*. Zápis v obchodnom registri alebo jeho absencia však má určitý vplyv na postavenie tretích osôb, ktorý je vymedzený materiálnou publicitou.

Zákon túto samozrejmosť vyjadruje v § 27 ods. 5, ktorý treba čítať tak, že tretie osoby sa vždy môžu dovoľovať skutočného stavu, hoci nie je riadne prezentovaný v obchodnom registri. Ak má zápis v obchodnom registri konštitutívnu povahu, tak je pochopiteľné, že pred zápisom nemá daná právna skutočnosť žiadne účinky (nepredstavuje „skutočný stav“) a ani tretia osoba sa jej nemôže dovoľovať.

⁵ Stačí si uvedomiť, že informovanie tretej osoby, že sa určitá udalosť, ktorá mala byť zapísaná do registra naozaj udiala (prokúra bola udelená) predstavuje úplne inú situáciu ako uistenie kupujúceho predávajúcim, že pozemok patrí predávajúcemu, hoci tomu stav v katastri neodpovedá. Obchodný register nezabezpečuje takú mieru ochrany dobrej viery ako kataster nehnuteľností (prezumpcia hodnovernosti zápisov v katastri). Predchádzajúce právne úpravy registra podobne silnú ochranu priznávali formuláciou: „Osobe konajúcej v dôvere v registrový zápis nemôže ten, vo veci ktorého k zápisu došlo, namietat, že sa zápis nesrovnáva s pravdou“ alebo podobne (§5 ods. 3 zákona č. 100/1950 Zb. o podnikovom registri a § 27 veta druhá prvého znenia ObZ). Tomu podobné ustanovenie budeme dnes hľadať márne.

2) Právne následky sa môžu viazať aj na prezentovaný stav

Tretie osoby sú chránené tým, že sa môžu dovolávať stavu prezentovanému v registri. Z ustanovenia § 27 ods. 3 veta prvá ObZ vyplýva, že až do dňa zverejnenia zapisovanej skutočnosti nemožno túto skutočnosť voči tretím osobám namietiť, ibaže by o nej vedeli.

Tým, že časová hranica nenamietateľnosti je až zverejnenie v obchodnom vestníku, vzťahuje sa materiálna publicita tak na zápisy s deklaratórnym (publicita pôsobí v čase rozporu skutočného stavu a prezentácie, teda v čase medzi vznikom skutočnosti a jej zverejnením), ako aj s konštitutívnym účinkom (publicita pôsobí v čase od jej zápisu do zverejnenia). V prípade, ak tretia osoba preukáže, že nemohla o zverejnených údajoch a listinách vedieť, posúva sa časová hranica nenamietateľnosti o ďalších 15 dní od zverejnenia.

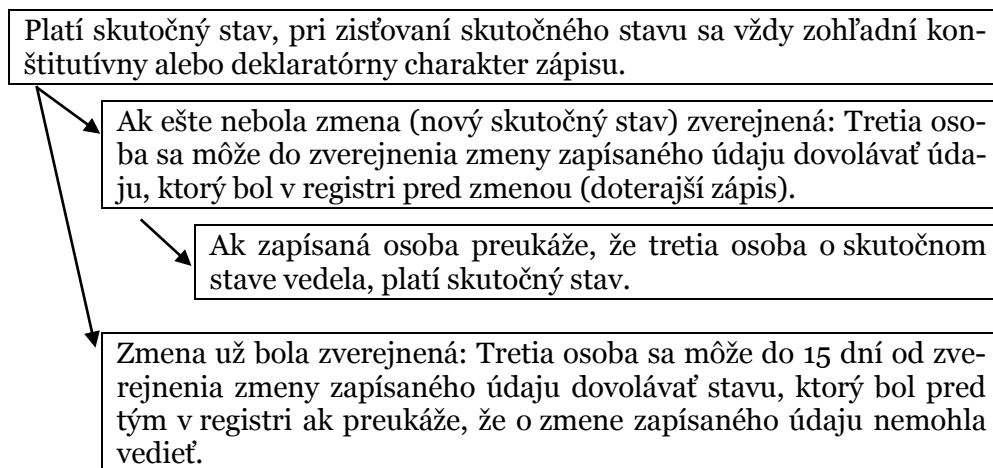
Zákon nevyžaduje, aby tretia osoba poznala registrový stav, alebo aby konala konkrétne kauzálné vo viere v tento stav, a preto to nemusí tretia strana ani preukazovať. Navyše, ťažko vyžadovať dôveru v určitý zápis, ak absentuje. Tento smer publicity chráni aj osoby bez akejkoľvek predstavy o zapísanom stave a nie len osoby dobromyseľné (nie však tie, ktoré majú vedomosť o skutočnom stave). Chráni sa tak „abstraktná“ dôvera v obchodný register.

V tomto prípade má tretia osoba právo voľby, či sa bude odvolávať na skutočný stav (pravidlo 1) alebo na doteraz nezmenený zápis v registri (Pravidlo 2). Zapísaná osoba má možnosť preukázať, že tretia osoba poznala skutočný stav, a potom je tretia osoba skutočným stavom viazaná a musí ho rešpektovať, hoci by mu zápis v registri nezodpovedal.

Príklad: Ak odvolaný konateľ spoločnosti A, s.r.o., ktorý ešte figuruje v OR uzatvorí v mene spoločnosti A, s.r.o. zmluvu s tretou osobou, má táto tretia osoba následne právo voľby, či bude zmluvu bude považovať za platne uzatvorenú (bude sa dovolávať absencie zápisu o odvolaní), alebo ju bude považovať za neuzatvorenú (lebo v skutočnosti už konajúci nebol konateľom spoločnosti). Zapísaná osoba (A, s.r.o.) musí v zásade voľbu strpieť. Slovami zákona (§ 27 ods. 3 veta prvá ObZ) je táto zmena účinná až od jej zverejnenia, rovnako je však možné formulovať, že sa zapísaná osoba nemôže skutočnosti dovolávať, kým nie je zverejnená.

Zapísaná spoločnosť však môže preukázať, že tretej osobe bola skutočnosť (odvolanie konateľa) známa, a tým vylúčiť možnosť, aby sa dovolávala v tom čase prezentovaného stavu. V tom prípade bude voči tretej osobe platiť skutočný stav (§ 27 ods. 3 tretia veta ObZ). Ak by odvolaný konateľ uzavrel zmluvu s tretou osobou 13. deň po zverejnení, mohla by sa tretia osoba dovolávať predchádzajúceho prezentovaného stavu (v záujme tvrdiť, že zmluva bola uzatvorená na to oprávnenou osobou) iba vtedy, ak by sama preukázala, že o údajoch a listinách nemohla vedieť (§ 27 ods. 3 štvrtá veta ObZ). Podobne bude riešený aj prípad, ak zmluvu uzatvorí konateľ, ktorý už bol ustanovený, ale jeho ustanovenie ešte nebolo zverejnené.

Schematicky to možno ilustrovať nasledovne:

3) Diskrepancia medzi zápisom a zverejnením

Tým, že zapisovaný údaj je prezentovaný dvojstupňovo (zápis a zverejnenie), je potrebným riešiť prípad nezhody zápisu a zverejnenia, hoci pravdepodobnosť rozdielov je minimálna. Diskrepancia sa môže prejavovať v troch rovinách ako:

- a) správny zápis a nesprávne zverejnenie,
- b) nesprávny zápis a správne zverejnenie a

c) nesprávny zápis a inak nesprávne zverejnenie.

Zákonodarca v § 27 ods. 4 ObZ nedáva v prípade diskrepancie prednosť zverejnenému zneniu.⁶ Vytvára ale mechanizmus, podľa ktorého si tretia strana môže zvoliť, ktorý režim (zapísaný alebo zverejnený stav) nechá voči sebe uplatňovať. Opätovne je voľba obmedzená v prípade znalosti zapísaného stavu. Ani pri tejto konštelácii nemusí tretia osoba preukazovať, že poznala obsah registra či zverejnenia, a ani to, že konala v dôvere v tento stav. Možnosťou obrany zapísanej osoby je protidôkaz, že tretia osoba poznala skutočne zapísaný stav.

4) Publicita pôsobí v prospech tretích osôb – garantuje im možnosť odvolať sa na prezentovaný stav

Materiálna publicita pôsobí zásadne iba v prospech tretej osoby (nesplnenie povinnosti správne a včas dať zapísať určitú udalosť nemá byť na ťarchu tretej osoby). Zákon chráni dôveru tretích osôb, hoci aj abstraktnú. Preto prislúcha tretím osobám právo voľby, aký stav nechajú voči seba platiť.

Materiálna publicita však pôsobí aj voči orgánom verejnej správy ([IV. ÚS 467/2010](#)), tieto orgány ale pochopiteľne nemajú právo voľby, či sa budú odvolávať na skutočný, alebo prezentovaný stav. Účastníci konania sa môžu dovolávať ešte v obchodnom vestníku nezverejnených údajov voči orgánom verejnej správy, ak ich v konaní pred týmito orgánmi preukáza (- preukáza tým, že orgán verejnej správy o ešte nezverejnenej informácii vedel).

e) Rozsah a hranice pôsobenia publicity obchodného registra

Materiálna publicita narazí na hranice svojich možností aj pri niektorých otázkach objektívnej reality. Ak napríklad zomrie spoločník, konateľ alebo zanikne spoločnosť, nemôže ich publicita oživiť (tretie osoby nemôžu byť postavené do pozície, akoby zosnulý ešte žil, čo má význam napr. pre určenie dedičstva). Tieto udalosti sa síce zapisujú (ukončenie účasti v spoločnosti z dôvodu smrti), nemožno však tvrdiť, že sú účinné až ich zverejnením a to ani len voči dobromyseľným tretím osobám. Právne následky týchto okolností nastávajú *erga omnes* okamžite.

Ďalšie výnimky vymedzuje aj explicitne právny poriadok (napríklad zavedenie nútenej správy nad zdravotnou poisťovňou alebo doplnkových dôchodkových fondov je účinné už doručením rozhodnutia, a nie až jeho zverejnením).⁷

Sporným je rozsah publicity pri mimozmluvných nárokoch. Publicita pokrýva iba ochranu tretích osôb pri právnom konaní, neochraňuje obeť deliktov. Tam, kde niet priestoru ani len pre abstraktnú dôveru, nemá publicita zohrávať úlohu. Preto by sa napríklad obeť protiprávneho konania zamestnanca v.o.s. (napr. zrazený chodec) nemala môcť dovolávať ručenia bývalého spoločníka v.o.s. za tento delikt, hoci by ešte tento bývalý spoločník figuroval v registri (ak by išlo o porušenie povinnosti zo zmluvy, publicita by sa aplikovala).⁸ Taktiež možno povedať, že v dôsledku publicity nie je možné rozšíriť ručenie za splnenie daňovej povinnosti vzniknutej po vystúpení spoločníka, no pred zverejnením jeho vystúpenia. Hoci právna úprava publicity explicitne nevymedzuje takéto ohraničenie, je tento záver možné odôvodniť tým, že v prípade deliktov nehrajú pre poškodeného údaje v registri žiadnu úlohu.

f) Osobitné prípady publicity obchodného registra a jej obmedzenia

Obchodný zákonník vo výnimočných prípadoch viaže na zápis, resp. zverejnenie osobitné právne následky. V týchto prípadoch sa neuplatnia všeobecné princípy publicity, ale tento osobitný režim. Jedná sa napríklad o právne následky „vadného“ založenia, resp. zrušenia spoločnosti, „vadného“ ustanovenia či odvolania štatutárneho orgánu. Právny poriadok musí reagovať na situácie, kedy napriek vadnosti skutočností, sú tieto prezentované (či už registrovo a/alebo v reálnom styku) a tretie osoby sa na ne dôvodne spoliehajú.

⁶ Ak by malo zverejnené znenie prednosť, bolo by ho možné namietť tretím osobám. To však v zmysle § 27 ods. 4 veta prvá nie je možné.

⁷ § 52 ods. 5 zákona č. 581/2004 Z.z. o zdravotných poisťovniach, resp. § 74 ods. 6 zákona 650/2004 Z.z. o doplnkovom dôchodkovom sporení.

⁸ Pozri Malovský-Wenig, l.c., s. 76.

V zmysle § 27 ods. 6 ObchZ sa obchodná spoločnosť nemôže voči tretej osobe dovoľávať **porušenia zákona pri ustanovení člena štatutárneho orgánu** do funkcie, avšak štatutár už bol v registri zapísaný, ibaže by o porušení zákona tretia osoba vedela. Obchodná spoločnosť sa tak nemôže „vyvliecť“ zo zmlúv uzatvorených týmto členom štatutárneho orgánu.

Zákon osobitným spôsobom reguluje aj právne následky nedostatkov pri založení spoločnosti, ak táto už bola zapísaná v obchodnom registri (a teda vznikla). V § 68a ObchZ sú taxatívne vymedzené niektoré vady pri založení spoločnosti (**neplatná spoločnosť**), ktoré vedú k osobitnému právnemu následku – zrušeniu spoločnosti. Ostatné vady sa zápisom do obchodného registra nekonvalidujú, ale nevedú k neplatnosti spoločenskej zmluvy, či právnemu následku, podľa ktorého by „spoločnosť nevznikla“. Po zápise obchodnej spoločnosti do registra sa tak nemožno dovoľávať takého nedostatku zakladateľských dokumentov (napríklad nespôsobilosť jedného zo zakladateľov), ktorý by mal *ex tunc* účinky „nevzniku“ spoločnosti.

Na základe obdobného mechanizmu pôsobí aj § 218h ods. 1 ObchZ, podľa ktorého sa po **zápise fúzie** (splynutia alebo zlúčenia spoločností) do obchodného registra nemožno domáhať určenia neplatnosti fúzie inak, ako návrhom na súd na určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia rozhodujúceho o fúzii.

Určité obmedzenie publicity je obsiahnuté aj v § 266 ods. 6 ObZ, podľa ktorého ak je právne relevantné **sídlo**, miesto podnikania alebo bydlisko zmluvnej strany, je rozhodné miesto, ktoré je v zmluve uvedené, dokiaľ nie je zmena oznámená druhej strane. Zmena sídla tak pre účely zmluvných vzťahov (napríklad určenie miesta splnenia dlhu) nie je viazaná na zmenu zápisu v obchodnom registri, ale na konkrétne a adresované oznámenie zmluvnej strany, ktorej sa zmena dotýka druhej zmluvnej strane.

Príklady na precvičenie:

Príklad č. 1: Prokurista, ktorý ešte nie je zapísaný v registri urobí právny úkon za podnikateľa, napríklad uzatvorí za neho zmluvu. Zaväzuje konanie prokuristu podnikateľa?

Príklad č. 2: Prokurista, ktorého podnikateľ odvolal, ale zrušenie prokúry ešte register nezaznamenal, urobí úkon za podnikateľa. Zaväzuje konanie prokuristu podnikateľa?

Príklad č. 3: Konateľ, ktorý bol vymenovaný, ale nebol ešte zapísaný do registra urobí v mene s.r.o. právny úkon (odstúpi od zmluvy).

Príklad č. 4: Konateľ, ktorý bol odvolaný z funkcie, nedošlo však k zápisu zániku funkcie, uzavrie v mene spoločnosti zmluvu s treťou osobou.

Príklad č. 5: Spoločník osobnej spoločnosti vystúpi zo spoločnosti, pričom jeho vystúpenie sa nezaznamená v registri. Ručí za záväzky spoločnosti vzniknuté pred zápisom jeho vystúpenia?

Riešenia:

Riešenie príkladu č. 1: Zápis prokuristu je konštitutívny, a teda vznik oprávnenia zastupovať podnikateľa na základe prokúry skutočne vzniká až zápisom v registri. Dovtedy nie je oprávnený na zastupovanie. Ide ale o „nedostatok“ plnej moci spojený s možnosťou schválenia právneho úkonu podnikateľom v zmysle OZ. Rovnako môže byť podnikateľ zaviazaný z dôvodu, že konanie ešte nezapísaného prokuristu spĺňa predpoklady konania za podnikateľa v zmysle § 15 a 16 ObchZ.

Riešenie príkladu č. 2: Taký úkon zaväzuje podnikateľa z dôvodu negatívnej publicity, ibaže by bola tretia osoba zlomyseľná. Ak nebola tretia osoba zlomyseľná, má možnosť voľby, či sa bude odvolávať na skutočný stav (odvolaný prokurista), alebo na stav podľa registra (fiktívny prokurista).

Riešenie príkladu č. 3: Tretia osoba si môže vybrať, či sa odvolá na skutočný stav (konateľ má oprávnenie), alebo či sa odvolá na to, že nebol ešte zapísaný a preto odstúpenie neakceptuje (odstúpenie tak nebude účinné, keďže právnická osoba nemôže namietat, že úkon urobila oprávnená osoba, keďže táto nebola zapísaná).

Riešenie príkladu č. 4: Tretia osoba si môže vybrať, či sa odvolá na skutočný stav (zmluva nie je platná), alebo na registrový stav (zmluva je platne uzavretá).

Riešenie príkladu č. 5: Tým, že skutočne vystúpil zo spoločnosti, prestáva ručiť z titulu postavenia spoločníka. Túto skutočnosť – že už nie je spoločníkom – (keďže je povinne zapisovaná) však nemôže uplatňovať voči tretím osobám, kým nebude zapísaná a zverejnená. To znamená, že voči nezlomyselným tretím osobám bude považovaný, akoby ešte bol spoločníkom, a preto bude ručiť.

Zadania:

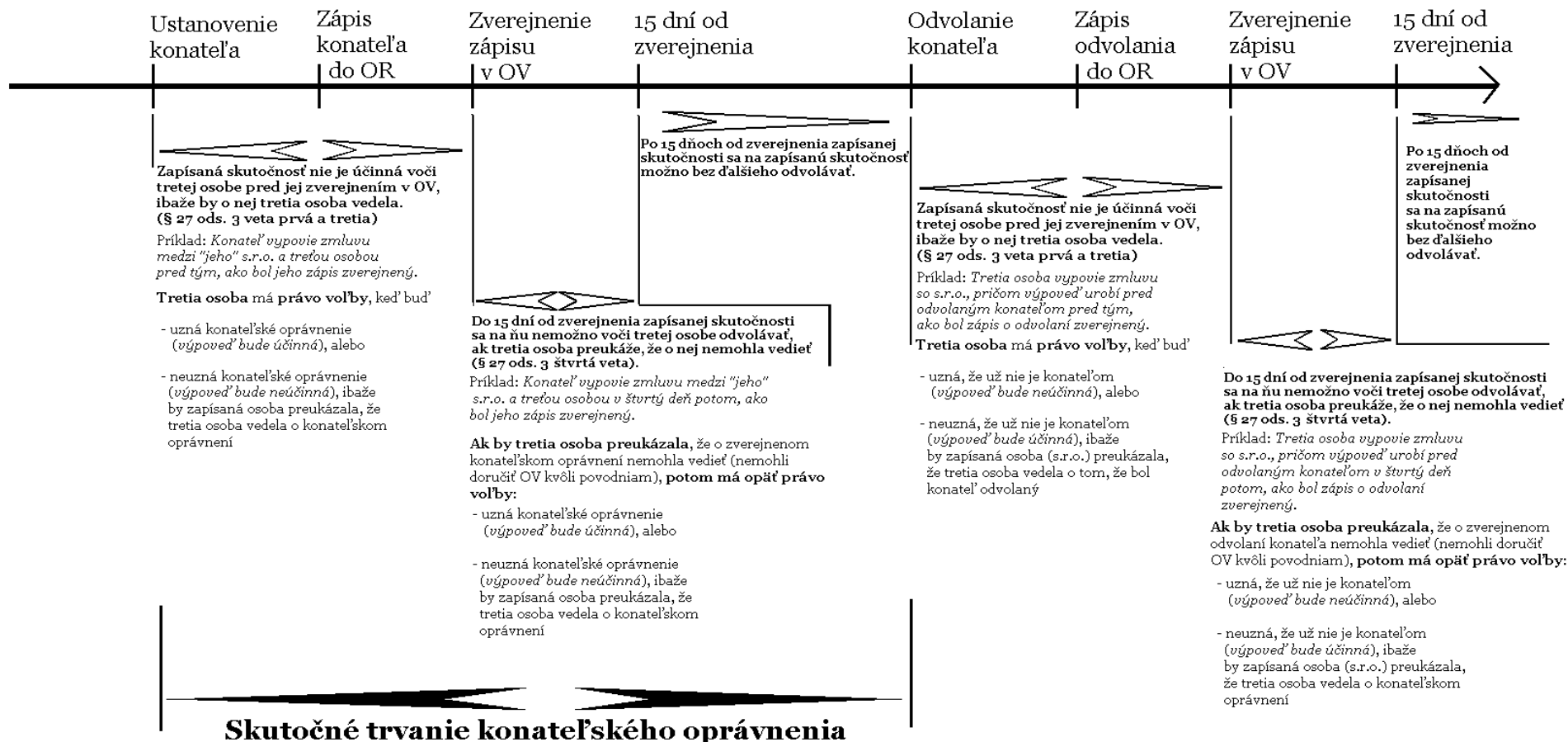
Pozrieť si formuláre na zápis údajov do OR;

Naštudovať [IV. ÚS 467/2010](#)

Príklad: V obci bývajú dve osoby s menom Ján Novák (1 a 2). Ján Novák 1 uzatvoril s priateľmi spoločenskú zmluvu – založil v.o.s. Omylom bol v registri ako spoločník zapísaný a následne zverejnený Ján Novák 2. V.o.s. si bez zapojenia Jána Nováka 2 zobrala od banky úver 1 mil. € na rozbehnutie podnikateľských aktivít. Následne si ostatní spoločníci prisvojili tieto prostriedky a užívajú si život v Karibiku. Môže banka vymáhať pohľadávku z nesplateného úveru od Jána Nováka 2 z titulu jeho ručenia (poznámka: spoločníci v.o.s. ručia za záväzky spoločnosti celým svojim majetkom)? Bude Ján Novák úspešný s námietkou, že nevedel, že je zapísaný ako spoločník v.o.s. v obchodnom registri? Riešte iba otázky publicity.

Publicita Obchodného registra

Na príklade ustanovenia a odvolania konateľ'a s.r.o.

V tomto čase osoba bola **skutočne** konateľom. Materiálna publicita Obchodného registra stavia za istých podmienok tretie osoby do postavenia, akoby konateľské oprávnenie (voči nim) **zdanlivo** neexistovalo (do zverejnenia zápisu, resp. do 15 dní potom), alebo akoby konateľské oprávnenie naďalej **zdanlivo** existovalo (do zverejnenia zápisu, resp. do 15 dní potom).

Majetková základňa podnikania

Príklad: Na rozbeh podnikania je potrebných 30.000 eur:

- 1) fyzická osoba (podnikateľ) si požičia od banky 30.000 eur,
- 2) traja zakladatelia s.r.o. vložia (ako vklad do základného imania) do spoločnosti po 10.000 eur,
- 3) traja zakladatelia s.r.o. vložia do spoločnosti po 2.000 eur a zvyšných 24.000 eur si s.r.o. požičia od banky alebo
- 4) traja zakladatelia s.r.o. vložia do spoločnosti po 2.000 eur každý z nich okrem toho požičia s.r.o. po 8.000 eur

Otázka: Aký je rozdiel medzi uvedenými možnosťami? Aký je rozdiel v prípade ekonomického neúspechu podnikateľského zámeru?

I. Rozdiel medzi podnikaním ako fyzická osoba a prostredníctvom založenia obchodnej spoločnosti

Nádejný podnikateľ sa v prvom rade rozhoduje, či bude podnikáť ako fyzická osoba, ako viacero fyzických osôb, alebo prostredníctvom obchodnej spoločnosti či družstva, resp. výnimčne aj inej právnickej osoby (občianske združenie).

Celý majetok fyzickej osoby podnikateľa, vrátane majetku v BSM, je potenciálnou majetkovou masou, z ktorej sa môžu uspokojiť veritelia podnikateľa. Podnikateľ fyzická osoba si nemôže vyčleniť určitú časť majetku na podnikanie a inú na osobný život (účtovníctvo a obchodný majetok je iná otázka) s tým, že by za podnikateľské záväzky zodpovedal len jedným, nie však druhým.

Za účelom zníženia (riadenia) rizika môže založiť obchodnú spoločnosť, osobitný subjekt, ktorý bude vykonávať podnikateľskú činnosť a primárne aj znášať podnikateľské riziko.

a) Majetková (a zodpovednostná) oddelenosť obchodnej spoločnosti od spoločníkov

Založenie obchodnej spoločnosti ako právnickej osoby – otázka pričítania majetku a zodpovednosti určitému subjektu, vyčlenenie určitého majetku, ktorým sa zodpovedá za určité záväzky (*Knapp*).

Obchodná spoločnosť je v prvom rade nástroj riadenia rizika podnikania. Spoločnosť ako samostatný subjekt (právnická osoba) zodpovedá (primárne) za svoje záväzky v plnom rozsahu. Spoločníci nie sú oprávnení z jej právnych úkonov, a s výnimkou zákonom stanovených prípadov ani neručia (sekundárne) za záväzky spoločnosti.

Riadenie rizika pri podnikaní prostredníctvom obchodných spoločností súvisí nielen s právom obchodných spoločností, ale aj s:

- Zmluvným právom: dohodol veriteľ zmluvne dodatočné zabezpečenie svojej pohľadávky (napríklad zmluvné ručenie spoločníka za záväzky spoločnosti, záložné právo na obchodný podiel, akcie, účasť na spoločnosti všeobecne)?
- Deliktuálnym právom – právom mimozmluvnej zodpovednosti za škodu spôsobenú deliktom: Môže zakladateľ obchodnej spoločnosti „preniesť“ zodpovednosť za fyzicky ním spôsobenú škodu na obchodnú spoločnosť a sám sa zbaviť zodpovednosti? (zväz § 420 (2) OZ)
- Konkurzným právom: Ktorá časť majetku podnikateľa (resp. či majetok) podlieha konkurzu? Ako posudzovať postavenie spoločníka a jeho majetkový vzťah voči spoločnosti v konkurze? Ako sa prejaví majetkový transfer od spoločníka do spoločnosti vo forme vkladu do základného imania a vo forme úveru?
- Verejnoprávnu reguláciou: zdaňovanie príjmov na úrovni obchodnej spoločnosti (kapitálové spoločnosti), či na úrovni jej spoločníkov (osobné obchodné spoločnosti), dvojité zdanenie, odvody.

Obchodná spoločnosť musí byť vybavená určitým majetkom – neexistuje však povinnosť vybaviť spoločnosť dostatočným majetkom na výkon konkrétnej podnikateľskej činnosti.

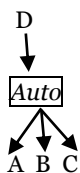
Právo chráni najmä nedobrovoľných veriteľov tým, že ustanovuje pravidlá tvorby a udržania majetku obchodných spoločností. Tieto pravidlá sú dôležitejšie pri **kapitálových spoločnostiach**, pri osobných spoločnostiach existuje dostatočný majetkovo zodpovednostný substrát – majetok samotných spoločníkov.

b) *Majetkový vzťah medzi spoločníkom a obchodnou spoločnosťou (vklad – účasť na spoločnosti – vyrovnací podiel – podiel na likvidačnom zostatku)*

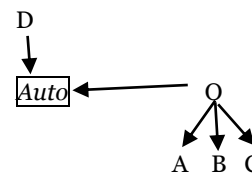
Účasť spoločníka v obchodnej spoločnosti: synalagmatický vzťah? Vzťah medzi ktorými osobami? Primárne ide o vertikálny vzťah (spoločník – spoločnosť), nie horizontálny (spoločníci medzi sebou, resp. strany pri prevode účasti na spoločnosti). Ide o *účasť* na spoločnosti, ktorá je samostatným subjektom. Dôsledky: napr. problém reflexnej škody (spoločník reflexne „trpí“ škody, ktoré utrpela spoločnosť).

Príklad: tri osoby A, B a C sú podielovými spoluvlastníkmi auta, ktoré bolo poškodené osobou D. Rovnaká situácia, ale osoby A, B a C sú spoločníkmi obchodnej spoločnosti O, ktorej patrí auto, ktoré bolo poškodené osobou D. Škoda na aute je 3000 €.

Podielové spoluvlastníctvo

Obchodná spoločnosť

Na rozdiel od podielového spoluvlastníka, ktorý si môže uplatniť voči škodcovi celú škodu na veci (nie len škodu, ktorá pripadá na vlastný podiel - § 139 ods. 1 OZ *per analogiam*), spoločník obchodnej spoločnosti nemá priamy nárok na náhradu škody z dôvodu zníženia hodnoty veci, ktorá je v majetku spoločnosti. Jeho škoda v podobe zníženia hodnoty jeho účasti na obchodnej spoločnosti (podielu) je iba reflexiou škody, ktorú utrpela spoločnosť (reflexná škoda je zíženie hodnoty podielu). Tento nárok si preto má uplatniť spoločnosť O.

Majetková podstata účasti na spoločnosti (tzv. podiel – pozri § 61) sa mení vzhľadom na „životnú fázu“ spoločnosti a rozlišuje sa aj s ohľadom na druh obchodnej spoločnosti.

Vstup do obchodnej spoločnosti môže, ale nemusí byť podmienený majetkovým vkladom (majetkovým transferom od záujemcu o účasť v spoločnosti v prospech spoločnosti). V prípade derivatívneho nadobudnutia účasti v spoločnosti (prevod účasti od starého k novému spoločníkovi) dochádza spravidla k majetkovému transferu medzi prevádzajúcim a nadobúdateľom účasti, nie medzi nadobúdateľom a spoločnosťou.

Spoločník osobnej spoločnosti, ručiaci neobmedzene nemusí vkladať, iba sa „stane stranou“ spoločenskej zmluvy, získa postavenie spoločníka. V kapitálových spoločnostiach je na originárne nadobudnutie postavenia spoločníka potrebný majetkový vklad do základného imania spoločnosti. Derivatívny spôsob nadobudnutia členstva je v zásade bez potreby majetkového vkladu, keďže majetkový transfer je (iba) medzi bývalým a nastávajúcim spoločníkom (prevod akcie za určitú cenu).

Mení sa v špecifických situáciách – ukončenie účasti (vyrovnací podiel), zrušenie spoločnosti (podiel na likvidačnom zostatku).

II. Vlastné a cudzie zdroje financovania podnikania a voľba spôsobu financovania podnikania

Osoba, ktorá má záujem podnikateľ prostredníctvom založenia obchodnej spoločnosti ju môže vybaviť majetkom rôznymi spôsobmi. Môže jej majetok darovať, poskytnúť úver, ale môže aj vložiť vklad do základného imania.

K vyššie nastoleným príkladom: Musí alebo nemusí podnikateľ vrátiť poskytnuté plnenie, platiť z neho úroky; je to bežný záväzok? Je rozhodujúce, či ide o *extranea* alebo o spoločníka?

Vlastné zdroje financovania = vlastné imanie = základné imanie + nerozdelený zisk + kapitálové fondy, fondy zo zisku; ide o zdroje financovania (teda pasívum), ktoré podnikateľ nemusí vrátiť

Cudzie zdroje financovania = pôžičky, úvery, spravidla sa musia vrátiť, tiež ide o zdroje financovania (teda pasívum)

Spravidla platí, že podnikateľ má záujem na tom, aby svoje podnikanie financoval cez cudzie zdroje financovania, resp. aby mal rozumný pomer medzi vlastnými a cudzími zdrojmi a jeho veritelia majú záujem na tom, aby svoje podnikanie financoval cez vlastné zdroje. Podľa tabuľky porovnajte, kedy platí podnikateľ vyššie dane a kedy získa z jeho vlastnej investície viac.

	Vlastné zdroje (ekvita)	Cudzie zdroje (úver)	Spolu	Zisk (EBIT)	Úroky z úveru (5 %)	Zisk pred zdanením EBT	Daň (22 %)	Zisk po zdanení EAT	Rentabilita vlastného kapitálu ROE
Spoločnosť A	1000	0	1000	250	0	250	55	195	19,5 %
Spoločnosť B	500	500	1000	250	25	225	49,5	175,5	35,1 %

Problémové situácie (rozdiely medzi príkladmi 2, 3 a 4 sa okrem vyššie uvedených daňových efektov prejavujú najmä v konkurze) a ich riešenie, najmä s ohľadom na konkurz podnikateľa:

- USA: Spravodlivá subordinácia (v konkurze sú nároky spoločníkov voči vlastnej spoločnosti subordinované, uspokojia sa až po tom, ako budú uspokojení ostatní veritelia)
- SRN/Rakúsko: Preklasifikovanie cudzích zdrojov na vlastné – teda, nie je za určitých podmienok možné ich vyplatiť / vrátiť.
- Slovensko: § 95 ods. 3 zákon o konkurze a reštrukturalizácii: „(3) Tak isto ako podriadená pohľadávka (teda, po úplnom uspokojení iných nezabezpečených pohľadávok) sa uspokojí tiež zmluvná pokuta a pohľadávka, ktorá patrí alebo patrila veriteľovi, ktorý je alebo bol spriaznený s úpadcom; na prípadné zabezpečenie týchto pohľadávok zabezpečovacím právom sa v konkurze neprihliada.“ Spoločník je spriaznená osoba.

Slovenské riešenie v zákone o konkurze a reštrukturalizácii je vnímané ako nedostatočné – lebo rieši len situáciu v konkurze spoločnosti, a nie počas fungovania spoločnosti. Preto *lege ferenda*: navrhovaná právna úprava (novela ObchZ, ktorá bola prezidentom vetovaná) sa priklonila k rakúskemu a staršiemu nemeckému riešeniu, podľa ktorého sa pôžičky poskytnuté spoločníkmi spoločnosti nemôžu vrátiť počas „krízy“ obchodnej spoločnosti (v zákone vymedzená zlá majetková situácia). Tým sa vlastne preklasifikujú cudzie zdroje financovania (pôžičky od spoločníkov) na vlastné zdroje financovania spoločnosti.

III. Majetkový substrát podnikania obchodných spoločností

Osobitne významný je pri kapitálových obchodných spoločnostiach, pri osobných obchodných spoločnostiach je majetkový substrát (a nároky veriteľov spoločnosti) zabezpečený majetkom jednotlivých osobne ručiacich spoločníkov. Osobitnú úpravu majetkového substrátu si vyžadujú tie formy obchodných spoločností, ktorých spoločníci za záväzky osobne neručia vôbec, resp. len obmedzené (a.s. a s.r.o.). Právna úprava majetku obchodných spoločností má zásadný význam pre ochranu veriteľov. Medzi pravidlá upravujúce financovanie a majetkovú základňu práva obchodných spoločností môžeme zahrnúť:

1. Inštitút základného imania vs majetok spoločnosti,
2. pravidlá tvorby základného imania, úpravu vkladov,
3. pravidlá zabezpečujúce reálne vytvorenie základného imania,
4. pravidlá zabezpečujúce reálne udržanie základného imania ako aj
5. získavanie zdrojov majetku obchodných spoločností mimo vkladov do obchodnej spoločnosti upravené právom obchodných spoločností (príplatková povinnosť, dlhopisy)

1) Základné imanie a jeho funkcie vs. majetok spoločnosti

Základné imanie je v zmysle ObchZ definované ako: „... peňažné vyjadrenie súhrnu vkladov všetkých spoločníkov.“ Základné imanie je kontinentálnym konceptom, od ktorého sa postupne upúšťa (napríklad v USA sa nikdy nepresadil). Základné imanie je v zásade *fixné abstraktné číslo* („peňažné vyjadrenie súhrnu vkladov“) a predstavuje vlastný zdroj financovania: je pasívum.

Povinne je vytvárané pri kapitálových spoločnostiach, ale aj pri k.s. Slúži ako prostriedok ochrany veriteľa (najmä nedobrovoľného veriteľa), ale sekundárne aj ako ochrana samotnej obchodnej spoločnosti či ako obmedzenie vstupu na trh (povinnosť fyzicky generovať základné imanie, vynaložiť prostriedky na vytvorenie obchodnej spoločnosti). Prostredníctvom pomeru účasti spoločníka na základnom imaní sa určuje aj pomer jeho vplyvu na spoločnosť, jeho podiel na spoločnosti.

Základné imanie sa vytvára vkladmi zakladateľov, resp. spoločníkov. Spoločnosť ale môže nadobúdať od spoločníka majetok rôznymi spôsobmi. Spoločník môže do spoločnosti finančné prostriedky alebo iné majetkové hodnoty vložiť do spoločnosti ako vklad do základného imania, môže ich darovať, požičať a podobne. Nie každý majetkový transfer zakladateľa či spoločníka v prospech spoločnosti tvorí základné imanie.

Rozdiel medzi vkladom do základného imania a darom od spoločníkov:

- Z pohľadu práva obchodných spoločností: Darovaný majetok v prospech spoločnosti nezabezpečuje darcovi získanie postavenia spoločníka, a ak je darcom spoločník, nevedie k zmene jeho podielu (účasti na obchodnej spoločnosti).
- Z pohľadu pravidiel financovania obchodných spoločností: Bezodplatne nadobudnutý majetok od spoločníkov je súčasťou vlastného imania (ostatné kapitálové fondy) a je možné ho prerozdeliť opätovne medzi spoločníkov v súlade s podmienkami pre prerozdelenie vlastných zdrojov spoločnosti. Pri vklade je síce možné zníženie základného imania, ale proces je komplikovanejší a veritelia môžu žiadať zabezpečenie alebo splatenie ich pohľadávok pred znížením základného imania a s tým súvisiacim rozdelením majetku medzi spoločníkov (napr. § 147 ObchZ, § 179 ods. 2 až 7 ObchZ).
- Z pohľadu zmluvného práva: Vklad majetku do základného imania je právny úkon *sui generis* synalagmatického charakteru a pravidlá o jednotlivých typoch zmlúv, resp. dvojstranných právnych úkonov sa použijú len primerane (zmluva o predaji podniku - § 59 ods. 4 ObchZ, postúpenie pohľadávky - 59 ods. 5 ObchZ, ale aj prevod práva a prípadne aj kúpna zmluva). Právny úkon je synalagmatický – zjednodušene: za vklad sa získava podiel. Ak sa prevádza majetok na základe zmluvy o darovaní, použije sa jej právna úprava – napríklad aj v rozsahu oprávnenia domáhať sa vrátenia daru.

Majetok obchodnej spoločnosti sa počas fungovania obchodnej spoločnosti (*going concern*) ustavične mení, **základné imanie** je fixovaná abstraktná kategória, a môže sa zmeniť len rozhodnutím spoločníkov, nie samotnou zmenou majetkových pomerov obchodnej spoločnosti.

Základné imanie je **priehrada**, voda: majetok spoločnosti; výška základného imania je výška steny, iba nadbytok vody môže pretiecť von medzi spoločníkov. Základné imanie nie je **trezor** nedotknuteľného majetku (nechráni pred zlým hospodárením ani negarantuje, že zodpovedajúci majetok je ešte stále v obchodnej spoločnosti). Môže sa stať, že je majetok spoločnosti nižší ako základné imanie. Je to len jeden z komplexu mechanizmov ochrany veriteľov obchodnej spoločnosti, a funguje (?) iba v spojitosti s inými (účtovné a daňové predpisy, konkurz, fiduciárne povinnosti štatutárnych a dozorných orgánov). Môže byť relevantné pre „kredibilitu“ obchodnej spoločnosti (pomer vlastných a cudzích zdrojov, ROE, ROSC rating a podobne)

Zmeny základného imania slúžia tak na zvýšenie majetku obchodnej spoločnosti (efektívne zvýšenie základného imania vstupom nového spoločníka s novým vkladom alebo ďalším vkladom doterajšieho spoločníka) ale aj na krytie strát (keďže výška základného imania je vykazovaná na strane pasív, tak zníženie základného imania je znížením *pasív* pri zachovaní aktív spoločnosti).

Európske konotácie, druhá smernica práva obchodných spoločností (2012) a jej reforma: Súčasný trend: znižovanie úlohy základného kapitálu, ochrana najmä prostredníctvom tzv. testu insolvenčie (zjednodušene: spoločnosť môže rozdeliť majetok medzi spoločníkov iba ak sa tým nedostane do úpadku), resp. zmluvná ochrana dobrovoľných veriteľov; dochádza aj k zníženiu vyžadovanej povinnej výšky základného imania až na 1 Eur (nemecký MoMiG, návrh slovenskej re-

formy práva obchodných spoločností), česká nová právna úprava počíta so základným imaním pre s.r.o. vo výške od 1 CZK a pod. Napriek zníženiu základného imania, resp. jeho zrušeniu v niektorých štátoch v praxi naďalej vznikajú spoločnosti so základným imaním vyšším ako je zákonom vyžadované minimum. Napríklad kvôli nevyhnutným administratívnym nákladom (aby nebola obchodná spoločnosť hneď po vzniku v úpadku), ako aj preto, lebo veritelia (banky) neposkytnú úver podnikateľovi, ktorý nie je vybavený dostatočným vlastným kapitálom.

Vzťah základného kapitálu k činnosti podnikateľa: Kapitálové obchodné spoločnosti majú stanovenú minimálnu výšku základného imania. V niektorých prípadoch sa vyžaduje podstatne vyššie ZI (banky, poisťovne), ale vo všeobecnosti nie je určenie výšky odstupňované pre konkrétne podnikateľské zámery. Aj finančne náročné podnikanie (stavba rekreačného rezortu v okolí Košíc) môže byť uskutočnená obchodnou spoločnosťou s nižším základným imaním. Majetok potrebný na podnikanie sa spravidla získava z cudzích zdrojov (úvery).

Niektoré krajiny však postihujú *materiálnu podkapitalizáciu* obchodnej spoločnosti, teda situáciu, kedy zakladateľ poskytne menej prostriedkov, ako potrebuje spoločnosť na danú činnosť zodpovednosťou alebo ručením spoločníkov za záväzky spoločnosti (veritelia tak môžu siahnuť priamo na zakladateľa, nemôže sa dovoľávať „korporátnej masky“ – *piercing of corporate veil, Durchgriff*)

2) Tvorba základného imania, vklady:

Základné imanie sa tvorí vkladmi. *Vklad je súhrn peňažných prostriedkov alebo peniazmi ocenených hodnôt, ktoré spoločník vkladá a podieľa sa nimi na výsledku podnikania spoločnosti.*

Základné východiská:

- Rozdielne pravidlá splácania peňažných a nepeňažných vkladov, pričom nepeňažné vklady sú prísnejšie regulované, keďže skrývajú väčšie riziko pre veriteľov spoločnosti (ocenenie, určenie ceny - kontrola ostatnými spoločníkmi, povinnosť doplatiť hodnotu v prípade zníženia hodnoty);
- Vklad sa spláca odovzdaním správcovi, resp. obchodnej spoločnosti, umožnením nakladania s predmetom vkladu; odovzdaním správcovi nedochádza k prevodu vecno-právnych oprávnení k predmetu (zakladateľ ostáva vlastníkom predmetu nepeňažného vkladu až kým ho nenadobudne obchodná spoločnosť);
- Vklad spoločníka priamo určuje účasť spoločníka na spoločnosti. Spravidla platí, že čím vyšší vklad (v porovnaní s ostatnými spoločníkmi), tým vyššia miera účasti na obchodnej spoločnosti;
- Hodnota účasti na spoločnosti (otázka: akú hodnotu má podiel určitého spoločníka?), hodnota vkladu (otázka: aká je trhová hodnota predmetu vkladu?) a výška vkladu do základného imania (otázka: aká je suma, na ktorú sa vklad zapíše do základného imania?) sú v prípade nepeňažných vkladov nesúvisiace kategórie (pozri ale [rozsudok NS SR sp. zn. 4 Obo 125/2003 \(ZSP 54/2004\)](#)!);
- Vklad slúži na tvorbu základného imania ale zároveň je jeho úprava aj „vstupnou bariérou na trh“ napríklad tým, že dochádza k viazaniu peňažných prostriedkov v banke.

3) Reálne vytvorenie základného imania

Základné imanie by malo byť pri založení a vzniku obchodnej spoločnosti reálne vytvorené. Právny styk by mal mať možnosť spoľahnúť sa aspoň na to, že pri vzniku spoločnosti má spoločnosť majetok vo výške zodpovedajúcej splateným vkladom do základného imania, znížený o administratívne náklady založenia. Zabezpečené mnohými spôsobmi, napríklad:

- Ustanovením minimálnej výšky základného imania pre jednotlivé formy kapitálových obchodných spoločností,
- úprava postupu, ako sa splácajú vklady pred vznikom spoločnosti (§ 60),
- ustanovenie minimálneho rozsahu splatenia peňažných vkladov v čase podania návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra (§ 111),
- zákaz oslobodenia spoločníka spod povinnosti splatiť vklad a zákaz jednostranného započítania (§ 113 ods. 1 a § 108 ods. 2) – obmedzenie kapitalizácie pohľadávky (kapi-

talizácia pohľadávky: veriteľ obchodnej spoločnosti transformuje svoju pohľadávku na nepeňažný vklad a stane sa spoločníkom). Dôvody?

- Obmedzenia pri skrytých nepeňažných vkladoch (§ 59a ObchZ). Príklad: osoba prevezme záväzok na peňažný vklad, ten ale splatí len v minimálnej výške. Následne predá nejakú vec spoločnosti a započíta pohľadávku na splatenie vkladu s pohľadávkou na zaplatenie kúpnej ceny, prípadne utrženú kúpnu cenu použije na splatenie svojho finančného vkladu).

4) Reálne udržanie základného imania

Reálne udržanie základného imania je chiméra. Skôr je to strešné označenie (resp. metafora) pre zákazy a obmedzenia „vylievania“ majetku spoločnosti medzi spoločníkov. Zabezpečuje sa nepriamo, a to prostredníctvom zákazu vrátenia vkladu počas trvania spoločnosti a zákazu obchádzania tohto zákazu, napríklad prostredníctvom:

- Obmedzenia pri nadobúdaní majetku od zakladateľov a spoločníkov, obchody s blízkymi osobami,
- úprava pravidiel pre rozdeľovanie zisku (napr. § 179 ods. 3 a 4) alebo test insolvenčie (*de lege ferenda* v slovenskom práve),
- zákaz vrátenia vkladov (zákaz transferu majetku spoločnosti spoločníkom), zákaz vyplácania úrokov z vkladov do spoločnosti a preddavkov na podiely na zisku (§ 123 ods. 2 druhá veta),
- prísne pravidlá pre tvorbu a použitie rezervného fondu (napr. § 124),
- obmedzenie až zákaz nadobúdania vlastných účastí (podielov, akcií) (napr. § 120),
- obmedzenia finančnej asistencie (tzv. LBO: leveraged buyout, obchodná spoločnosť poskytuje pôžičku/plnenie tretej osobe za účelom, aby táto osoba nadobudla účasť na danej obchodnej spoločnosti: kúpila obchodný podiel, akcie)
- pravidlá zvyšovania a znižovania základného imania, ochrana veriteľov.

5) Iné mechanizmy získavania majetku v práve obchodných spoločností

Právo obchodných spoločností pozná ďalšie spôsoby a prostriedky, ako môže obchodná spoločnosť získavať ďalšie financie na svoje podnikanie. Medzi tieto korporátne-špecifické mechanizmy financovania radíme najmä emisiu dlhopisov (cenných papierov) a akcií – bližšie k problému v ďalšom semestri.

Otázky (domáca úloha):

- *Naštudovať rozsudok NS SR sp. zn. 4 Obo 125/2003,*
- *Kedy prechádza vecnoprávne oprávnenie od vkladateľa na spoločnosť? Má správca vecnoprávne oprávnenie k veci (čo ak je na jeho majetok vyhlásený konkurz pred odovzdaním veci spoločnosti)? Možno s nepeňažným vkladom disponovať po jeho odovzdaní správcovi? Zodpovednosť za vady nepeňažného vkladu?*

Nekalá súťaž

I. Všeobecne o nekalej súťaži, účel právnej úpravy

Účelom práva proti nekalej súťaži je zabezpečiť čistotu, resp. férovosť podnikateľského súpe-
renia, pričom sa predpokladá, že medzi súťažiteľmi súťaž *existuje*, že súťažitelia reálne súťa-
žia. *Existenciu* súťaže chráni právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže. Právo proti ne-
kalej súťaži je primárne súkromnoprávne odvetvie. Vecne presahuje úpravu nekalej súťaže
obsiahnutú v Obchodnom zákonníku.

II. Systematický výklad

Pravidlá upravujúce nekalú súťaž ustanovujú, aké **spôsoby konania** sa považujú za nekalé,
zakázané. Špecifikáciou mimozmluvnej zodpovednosti - deliktneho práva (zodpovednosť za
škodu spôsobenú porušením iných ako zmluvných povinností). Historicky sa vyvinula
z generálnej klauzuly francúzskeho deliktneho práva (čl. 1382 a nasl. Code civil).

Iba výnimočne sa pravidlá nekalej súťaže vzťahujú na **obsah zmluvy** (uviedenie klamlivého
označenia predmetu zmluvy, „telefónne zoznamy“, „komerčný register“), keďže zmluvné
strany spravidla nie sú navzájom v súťažnom postavení ([NSSR sp. zn. 4 Obo 194/2007 z 21. októbra 2008](#), [1 Obdo V 19/2007 z 20. februára 2008](#) sporné; opačne [NSSR sp. zn. 6 Obo 302/2006 z 20. marca 2008](#),). Právne následky takýchto situácií sa ale spravujú zmluvným
právom (omyl, zodpovednosť za vady, za škodu a podobne).

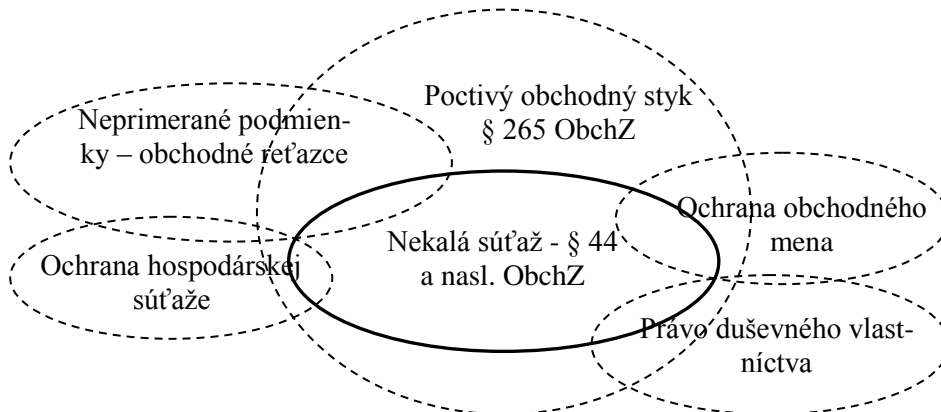
Adresátom povinností vyplývajúcich z práva nekalej súťaže sú súťažitelia (§ 41 ObchZ),
výnimočne akékoľvek osoby (§ 51). **Nároky** z nekalosúťažného konania rušiteľa majú nielen
súťažitelia, ale všetky dotknuté osoby (§ 53 ObchZ), vrátane organizácii kolektívnej ochrany
(§ 54 ods. 1 ObchZ).

III. Súvisiaca právna úprava a jej vzťah k právu proti nekalej súťaži

Právna úprava nekalej súťaže je iba jedným z prostriedkov ochrany pred nekalým konaním
súťažiteľov. Férové správanie sa podnikateľov medzi sebou navzájom ako aj voči spotrebite-
ľom je upravené aj inými predpismi, konkrétne:

- **Zákon č. 136/2001 z.z. o ochrane hospodárskej súťaže** upravuje existenciálnu
ochranu hospodárskej súťaže; konanie porušujúce antitrustové právo môže vykazovať aj
znaky nekalosúťažného konania, nie každé porušenie antitrustového práva je ale nekalosú-
ťažným konaním ([NSSR sp.zn 1 Obdo V 19/2007 z 20. februára 2008](#))
- **Zákon č. 147/2001 Z.z. o reklame** ako primárne verejnoprávny predpis upravuje po-
žiadavky na reklamu, osobitne upravuje podmienky pre povolenú porovnávaciu reklamu
(§ 4) – čím vymedzuje hranice zľahčovania (§ 50 ods. 2 ObchZ); Umožňuje verejnoprávne
sankcionovať klamlivú reklamu podľa § 45 ObchZ a porovnávaciu reklamu čím rozširuje
právne následky nekalosúťažného konania,
- **Predpisy práva duševného vlastníctva** chránia osobitné statky (dizajn, ochranná
známka, chránené označenia pôvodu a podobne) a obsahujú aj samostatnú úpravu práv-
nych následkov ich ohrozenia či porušenia (nároky pri porušení práva k ochrannej známke
a pod.); K porušeniu práva duševného vlastníctva môže dôjsť aj nekalosúťažným konaním
(klamlivé označenie tovaru, parazitovanie na povesti); ale nemusí ([NS SR sp.zn. 1 Obo 6/2006 zo dňa 5. februára 2008](#))
- **Zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa ...** upravuje tzv. nekalé obchodné
praktiky (klamlivé konanie a klamlivé opomenutie konania a agresívnu obchodná prakti-
ka). Ide o primárne verejnoprávny predpis s administratívnymi sankciami. Jeho účelom je
síce ochrana spotrebiteľa (a spotrebiteľovi garantuje určité práva), ale nekalá obchodná
praktika môže predstavovať aj nekalosúťažné konanie (napr. [NSSR sp. zn. 6 Obo 302/2006 z 20. marca 2008](#));

- **Zákon č. 362/2012 Z.z. o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch, ktorých predmetom sú potraviny** zakazuje určité dojednania v dodávateľských zmluvách, ale aj určitý spôsob správania sa medzi zmluvnými stranami podnikateľmi.
- **Ochrana obchodného mena** podľa ObchZ sa prekrýva s viacerými skutkovými podstatami nekalej súťaže (klamlivá reklama, klamlivé označenie tovaru a služieb, parazitovanie na povesti), ale má osobitné nároky (§ 12 ObchZ!);
- Povinnosť vystupovať férovo v súťaži je špecifikáciou povinnosti konať v súlade so zásadou **poctivého obchodného styku** (§ 265 ObchZ);
- Úprava o **zodpovednosti za škodu spôsobenú úmyselným porušením dobrých mravov** v OZ je všeobecnou právnou normou, ktorej aplikácia nie je vylúčená ani v obchodnoprávných vzťahoch;

Jedno konanie tak môže naplniť znaky viacerých skutkových podstát rozdielnych právnych predpisov. Jedno konanie tak môže predstavovať zároveň zásah do obchodného mena, nekalosúťažné konania (napr. [III. ÚS 385/2010 z 19. októbra 2010](#)), porušenie ochrannej známky, zákona o reklame ako aj konanie v rozpore s poctivým obchodným stykom. Právne následky predmetných právnych noriem sa navzájom *spravidla* nevyklúčujú (nie je medzi nimi vzťah *lex generalis a lex specialis*). Dotknutý subjekt si preto môže zvoliť *prostriedok* právnej ochrany či už z oblasti verejného práva (tzv. verejnoprávna metóda alebo prostriedok ochrany, napr. podnet na kontrolný orgán a prípadná verejnoprávna sankcia) alebo súkromného práva (tzv. súkromnoprávna metóda alebo prostriedok ochrany, napr. nárok na náhradu škody, zdržanie sa a odstránenie protiprávneho stavu a podobne). Rušiteľ tak môže čeliť viacerým právnym následkom (postih v rámci nekalej súťaže a následne podľa zákona o reklame nie je porušením zásady „*nebis in idem*“). Porušenia rôznych predpisov sa môžu dovoľávať rôzne subjekty. Napríklad porušenie spotrebiteľsko-právnych noriem môže naplniť znaky nekalosúťažného konania, čím môže byť presadzované nielen spotrebiteľmi, ale aj súťažiteľmi.

IV. Vymedzenie zakázaných spôsobov konania a vzťah medzi skutkovými podstatami

Vzťah generálnej klauzuly a jednotlivých skutkových podstát: V prípade, ak nie sú naplnené znaky osobitných skutkových podstát, testuje sa aj naplnenie znakov generálnej klauzuly. Je sporné, či postačuje preukázať znaky niektorej z osobitných skutkových podstát a nie je potrebné preukazovať znaky generálnej klauzuly (napr. NSSR 5 Obo 138/2000), alebo aj pri osobitných skutkových podstatách je dôležité, či sú naplnené aj znaky generálnej klauzuly, typicky: súťažný vzťah, spôsobilosť privodiť ujmu (tak zrejme dnes prevažujúci názor).

V. Právne následky nekalosúťažného konania

Samotná skutočnosť, že bol právny úkon (napr. zmluva) uzatvorený na základe nekalosúťažného konania nespôsobuje jeho **neplatnosť**. Nie je však vylúčené, že zmluva uzatvorená v dôsledku nekalosúťažného konania bude neplatná (výnimočne). Osoba dotknutá nekalou súťažou (súťažiteľ, spotrebiteľ, tretie osoby) môžu uplatniť proti rušiteľovi **majetkové nároky** (náhrada škody, vydanie bezdôvodného obohatenia a primerané zadostučinenie aj v peniazoch) aj **nemajetkové nároky** (zdržanie sa nekalosúťažného konania a odstránenie protiprávneho stavu). Nemajetkové nároky môžu uplatniť aj združenia kolektívnej ochrany súťažiteľov alebo spotrebiteľov, nie však pri všetkých skutkových podstatách (!). Uvedené subjekty sa môžu domáhať aj predbežnej právnej ochrany, pričom jej nútený výkon je obmedzený ([III. ÚS 336/04 z 3. novembra 2004](#)).

Súdna prax pripúšťa pomerne široko formulované žalobné nároky ([NSSR sp. zn. 5 Obo 48/2011 z 29. septembra 2011](#): zdržanie sa klamlivého označenia ceny tovaru – bez špecifikácie tovaru).

Príklad: Zamestnanec popredného výrobcu energetických nápojov na dovolenke vyzradí v chvíli opojenia tanečnici zloženie tohto nápoja, ona sa bez zlých úmyslov pochváli svojmu náhodnému známemu s týmto poznatkom, nevediac, že tento známy je zamestnanec konkurenta na trhu energetických nápojov. Koho môže poškodený žalovať? Zamestnancov? Aký je vzťah medzi pracovnoprávnou a súťažnou náhradou škody?

Metódy ochrany hospodárskej súťaže

Ďalšia odporúčaná literatúra: Králik, A.: *Náhrada škody spôsobenej porušením súťažného práva*. C.H.Beck SK, 2014, 200 s. Monotematické číslo časopisu *Výber z rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie*, 4/2007.

I. Vzťah medzi európskym a vnútroštátnym súťažným právom

Európske (čl. 101 a nasl. ZfEÚ, nariadenie Rady č. 139/2004 o kontrole koncentrácií) ako aj vnútroštátne právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže (ZoHS) obsahovo konvergujú (v podstate tie isté zakázané konania, rovnako formulované skutkové podstaty zakázaného konania, rovnaké výnimky) a rozsahovo sa dopĺňajú, keď sa rozlišuje v podmienke intenzity zásahu, resp. ohrozenia. Ak dochádza k zásahu alebo k ohrozeniu hospodárskej súťaže s cezhraničným dopadom, aplikuje sa európske právo (je priamo aplikovateľné a účinné!) a primárnu kontrolnú a sankčnú právomoc vykonáva Komisia. Ak má zakázané konanie iba vnútroštátny dopad, tak koná PMÚ ako vnútroštátny orgán (priorita právomoci Komisie, ak koná ona – atrahuje na seba vec, nemajú vnútroštátne orgány konať). Je zabezpečená výmena informácií medzi jednotlivými orgánmi (európska sieť pre hospodársku súťaž).

Do určitej miery je prípustný paralelný postih jedného konania vnútroštátnym orgánom (PMÚ) aj Komisiou, pričom nemusí ísť o porušenie zásady *ne bis in idem* (pozri podmienky podľa [rozsudku SD EÚ C-17/10 „Toshiba Corporation a i. proti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže“ z 14. februára 2012](#)).

II. Všeobecne o metódach ochrany hospodárskej súťaže

Právnym statkom, ktoré má chrániť spoločne právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže a právo proti nekalej súťaži je hospodárska súťaž. Právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže (kartelové, resp. antitrustové právo) chráni slobodu účasti na hospodárskej súťaži (chráni jej existenciu, resp. intenzitu). Záujem na kvalite, resp. čistote či férovosti existujúcej súťaže (kvalitatívna ochrana súťaže) je v zásade súkromným záujmom súťažiteľa alebo spotrebiteľa, ktorý čelí nekalým praktikám konkurenta, resp. podnikateľa. Záujem na samotnej existencii súťažného prostredia (existenčná ochrana súťaže) je považovaný za záujem predovšetkým verejný. Existencia a intenzita súťaže je chránená ako verejný statok, a preto je existenčná ochrana hospodárskej súťaže presadzovaná v prvom rade verejnoprávne (administratívne sankcie za kartely, zneužitie dominantného postavenia, prieskumné právomoci kontrolných orgánov).

Hlavná úloha pri sledovaní protisúťažných konaní je zverená Komisii (EÚ) a súťažným úradom v jednotlivých členských štátoch (Protimonopolný úrad SR). Orgány verejnej moci môžu konať proti subjektu, podozrivému z protisúťažného konania z vlastnej iniciatívy alebo na základe podnetu súťažiteľa alebo inej osoby. V prípade, ak sledujúci orgán zistí (má široké vyšetrovacie právomoci), že došlo k porušeniu pravidiel hospodárskej súťaže, uloží povinnosť zdržať sa protisúťažného konania, nariadi odstrániť závažný stav a prípadne uloží aj pokutu, resp. inú sankciu. Verejný orgán tak postupuje verejnoprávnymi postupmi a ukladá verejnoprávne sankcie (**verejnoprávna ochrana hospodárskej súťaže**). Uložené sankcie sú preskúmané v rámci správneho súdnictva. Pre verejnoprávne postihovanie súťažných deliktov (správne trestanie) platia zásady trestného práva ([II. ÚS 134/2014 z 5. februára 2014](#), [NS SR 3 Sžh/3/2010 z 3. mája 2011](#)).

Súkromnoprávna ochrana hospodárskej súťaže znamená, že subjekt súkromného práva (súťažiteľ, dodávateľ alebo spotrebiteľ – napríklad „obet“ kartelu, ktorá musela zaplatiť za tovar cenu vyššiu, ako je trhová) podá žalobu proti inému subjektu, porušiteľovi súťažného práva. K ochrane pred konaním narušujúcim, alebo aspoň ohrozujúcim hospodársku súťaž

možno pritom pristupovať dvojako. Jednak možno použiť ustanovenia zabezpečujúce ochranu súťaže ako *štít*, teda ako ochranu pred uplatňovaním si nárokov vyplývajúcich z právom reprobovaných praktík (obrana proti účastníkovi kartelu požadujúcemu zvýšenú cenu tvrdením, že zmluva je neplatná), alebo ako *meč*, a to ako nástroj ochrany vlastných záujmov ofenzívnym spôsobom, napríklad uplatňovaním si nárokov (napr. nárokovanie si náhrady škody z dôvodu kartelovo zvýšenej ceny).

III. Súkromnoprávne následky porušenia práva proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže

Konanie, ktorým bolo porušené právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže (napríklad kartel či zneužitie dominantného postavenia) prináša okrem verejnoprávných aj **súkromnoprávne dôsledky**. Právny úkon v rozpore s antitrustovým právom (napríklad samotná „kartelová“ zmluva, ktorou si podnikatelia medzi sebou rozdelia trh) je **neplatný** (pozri čl. 101 ods. 2 ZfEÚ, ZoHS neplatnosť výslovne neustanovuje, vyplýva z § 39 OZ). Zneužitie dominantného postavenia a koncentrácie majú osobitné právne následky (napr. neplatnosť fúzie, neplatnosť nadobudnutia ovládajúceho balíka hlasovacích práv, prevodu podniku a podobne).

Častejšie však sú otázne sekundárne následky porušenia kartelového práva, napríklad vplyv kartelu na osud právnych úkonov uzatvorených v jeho dôsledku (nákup tovaru od účastníka kartelu za cenu, ktorá prevyšuje trhovú cenu). Takéto zmluvy nie sú neplatné, iba poškodenému vznikajú osobitné súkromnoprávne nároky. **ZoHS** okrem nárokov **spotrebiteľov a ich združení** domáhať sa proti porušiteľovi **zdržania sa protiprávneho konania a odstránenia protiprávneho stavu** (§ 42 ZoHS) iné súkromnoprávne následky jeho porušenia výslovne neupravuje. Hoci ZoHS iné nároky spotrebiteľom nepriznáva a súťažiteľom navyše nepriznáva vôbec žiadne nároky, vyplývajú tieto z povahy veci (negatívna ochrana), resp. z iných právnych predpisov. Poškodenému subjektu vzniká **nárok na náhradu škody**. Tento nárok prislúcha aj slabšej strane kartelu ([rozsudok SD EÚ vo veci C-453/199 „Courage v. Crehan“ z 20. septembra 2001](#)) a vyplýva priamo z práva EÚ, obsahuje nárok na náhradu skutočnej škody, ušlého zisku a úrokov z omeškania, zodpovedá sa bez zavinenia a premlčanie musí byť dostatočne dlhé ([rozsudok SD EÚ v spojených veciach C-295/04 až C-298/04 „Manfredi“ z 13. júla 2006](#)). Nárok na náhradu škody sa uplatní aj v rýdzo vnútroštátnych prípadoch v rámci ZoHS, podmienky nároku sú určené ObchZ (protiprávnosť: § 41 ObchZ + ZoHS, ostatné podmienky: § 373 + § 757 ObchZ). Dotknutá osoba má k dispozícii aj **nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia** (podmienky podľa § 451 a nasl. OZ). **Združenia na ochranu podnikateľov** nemajú v kartelovom práve k dispozícii žiadne nároky, ani nemajetkové (na rozdiel od práva nekalej súťaže a na rozdiel od spotrebiteľských združení).

Na úrovni EÚ bola nedávno prijatá [smernica č. 2014/104/EÚ o náhrade škody pri porušení práva hospodárskej súťaže](#), ktorej účelom je harmonizovať vnútroštátne právo náhrady škody spôsobenej porušením kartelového práva, a to nielen EÚ ale aj vnútroštátneho. Členské štáty vrátane Slovenska tak budú musieť do konca roku 2016 prijať opatrenia, ktorými sa zabezpečí existencia efektívneho nároku na náhradu škody. Pôjde najmä o detaily tzv. „follow on“ žalôb (žalôb na náhradu škody po rozhodnutí súťažnej autority o protisúťažnom konaní), prístup žalobcu k spisom z verejnoprávneho konania súťažnej autority s výnimkou dokumentov získaných cez program zhovievavosti (leniency), a hmotnoprávne špecifiká vo vzťahu k nároku na náhradu škody (pravidlá premlčania, solidárna zodpovednosť škodcov a podmienky pre určenie rozsahu škody). Pre účely určovania rozsahu škody už skôr pripravila Komisia [praktickú príručku](#), ktorej použitie odporučila [oznámením](#).

Zmeny v subjekte podnikateľa

I. Všeobecne o zmenách v podnikateľskom subjekte

Počas podnikania môže vyvstať potreba reagovať na zmenené prostredie a požiadavky na podnikateľa. Podnikateľ fyzická osoba môže mať záujem o ukončenie vlastného zapojenia do podnikateľskej činnosti a o speňaženie získaného postavenia na trhu (predaj zabehnutej reštaurácie). Obmedzenie rizika podnikania a ochránenie rodinného majetku pred nárokmi veriteľov z podnikania môže motivovať k založeniu obchodnej spoločnosti. Zvýšená potreba kapitálu a neochota alebo nedostupnosť úverového financovania môže viesť k požiadavke vstupu kapitálového investora, čo ale predpokladá podnikanie vo forme kapitálovej obchodnej spoločnosti (s.r.o., a.s.). Nárast objemu a zložitosti podnikania môže naopak viesť k požiadavke rozdeliť obchodnú spoločnosť na viac menších spoločností, špecializovaných na určitú časť doterajšej podnikateľskej činnosti (servisná a obslužná činnosť, marketing, rozdelenie výroby a distribúcie a podobne). Na zmenu situácie môže podnikateľ reagovať nielen zmenou podnikateľskej stratégie, ale aj akousi *štrukturálnou* zmenou nositeľa podnikateľskej činnosti - subjektu podnikania.

Pri každom prevode podnikateľskej činnosti na iný subjekt rozlišujeme medzi **verejnoprávnymi otázkami** (Kto má oprávnenie na podnikanie? Je potrebná jeho zmena, je možný jeho prevod alebo prechod? Daňové a odvodové zaťaženie?) a **súkromnoprávnymi otázkami** (Je možné previesť na druhého zmluvné a mimozmluvné vzťahy z podnikania, vlastnícke a iné práva k predmetom využívaným na podnikanie? Je potrebné renegociovať všetky doterajšie zmluvy? Bude podnikateľ zodpovedať svojim veriteľom aj po prevode podnikania na inú osobu? Aké sú registračné povinnosti? Dochádza k univerzálnej alebo individuálnej sukcesii?).

II. Možnosti zmien v podnikateľskom subjekte

a) Zmena osobného stavu podnikateľa – fyzickej osoby

Zmena osobného stavu (uzatvorenie manželstva, rozvod) nemá za následok zmenu v podnikateľskom oprávnení. Veritelia podnikateľa fyzickej osoby sa môžu uspokojiť aj z majetku patriaceho do BSM. Podnikateľské oprávnenie jedného z manželov má ale vplyv na majetkový režim medzi manželmi. Pri začatí podnikateľskej činnosti na použitie majetku v BSM je potrebný súhlas manžela (§ 148a ods. 1 OZ) a pri získaní podnikateľského oprávnenia počas trvania manželstva, môže druhý manžel požiadať o zrušenie a vyporiadanie BSM (§ 148a ods. 2 OZ).

Strata spôsobilosti na právne úkony vedie k zániku živnostenského oprávnenia a aj k neplatnosti právnych úkonov.

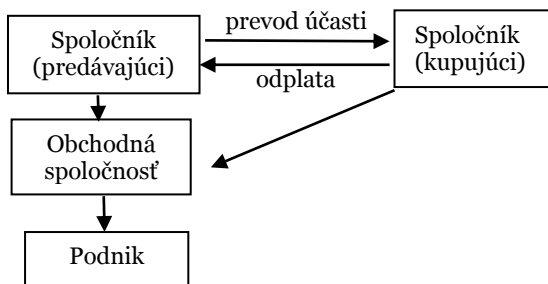
b) Prevod a prechod (celej) podnikateľskej činnosti na inú osobu

Podnikateľ (fyzická ako aj právnická osoba) môže na základe vlastnej vôle previesť svoj podnik (ako majetkový substrát svojho podnikania - § 5 ObchZ). **Prevod podniku** sa uskutoční zmluvou o predaji podniku (alebo jeho časti) podľa § 476 a nasl. ObchZ. Právna úprava oslabuje najmä zásadu špeciality pri vecnoprávnych dispozíciách (ktorá inak vyžaduje dostatočne identifikovať každú jednu vec, vlastníctvo ktorej má byť prevedené na nadobúdateľa) a umožňuje tak previesť na nadobúdateľa celý súbor práv a povinností podnikateľa (prechádzajú všetky práva a záväzky, čím dochádza ku kvázi univerzálnej sukcesii). Nadobúdateľ sa *ex lege* stáva oprávneným a zaviazaným v súkromnoprávnych právnych vzťahoch prevodcu, ten však za splnenie záväzkov ručí. Prevodca a nadobúdateľ nemusia mať rovnakú právnu formu, je možný aj prevod podniku fyzickej osoby na akciovú spoločnosť. Špeciálna úprava platí pre pracovnoprávne vzťahy (prevod podniku ≠ prevod hospodárskej jednotky podľa § 28 ZP) a pre predaj podniku v konkurze (§ 27 ZoKR). Po verejnoprávnej stránke spravidla nedo-

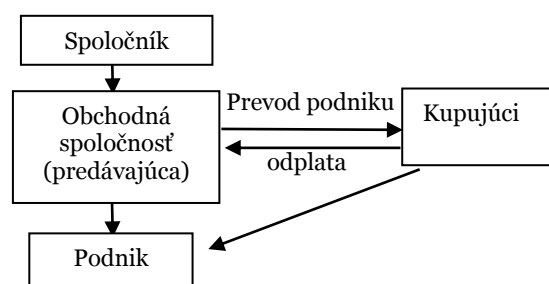
chádza k prechodu verejnoprávnych pozícií ani záväzkov (NS SR sp. zn. 2 M Cdo 11/04 z 30. júna 2005, R 38/2007, [II. ÚS 25/2013 z 24. januára 2013](#)), výnimka: povinnosť vrátiť proti-právne poskytnutú štátnu pomoc.

Od prevodu podniku podnikateľa sa žiada odlišiť **prevod účasti na obchodnej spoločnosti**, ktorá vykonáva podnikateľskú činnosť (napríklad prevod obchodného podielu jediného spoločníka v s.r.o. prevádzkujúcu zabehnutú reštauráciu). Transakcia má síce podobný ekonomický význam ako predaj podniku, ale má iné právne následky, iné strany zmluvy a podobne. V tomto prípade navyše nedochádza k zmene v subjekte podnikateľa.

Prevod účasti na spoločnosti (obchodný podiel, akcie)

Prevod podniku

Pri smrti podnikateľa fyzickej osoby sa jeho podnik stáva predmetom dedenia, môže dôjsť k **prechodu podniku**. Osobitne je upravená *možnosť* dočasne pokračovať v podnikaní po smrti podnikateľa jeho dedičmi (§ 13 ZZ) s následným usporiadaním verejnoprávnych povinností (získanie živnostenského oprávnenia), pričom dedičom je uložená povinnosť prispôbiť obchodné meno (§ 11 ods. 1 ObchZ).

c) Zmena právnej povahy podnikateľa

Podnikateľ fyzická osoba môže mať záujem na tom, aby jeho **podnikateľskú činnosť prevzala právnická osoba** a opačne. Právne predpisy nepredpokladajú transformáciu fyzickej osoby na právnickú osobu a naopak pri zachovaní identity subjektu (určitou výnimkou je prevzatie imania v.o.s. jej posledným spoločníkom podľa § 88a ObchZ). Prevod podnikania fyzickej osoby na právnickú osobu (obchodnú spoločnosť) a naopak je spojený s prevodom podniku a to rozličnými spôsobmi.

Podnikateľ fyzická osoba môže založiť *novú* obchodnú spoločnosť a ukončiť svoju vlastnú podnikateľskú činnosť. Podnikateľ, fyzická osoba ale môže previesť svoje podnikanie (podnik) aj na *už existujúcu* spoločnosť, a to bez ohľadu na to, či sa stane alebo nestane jej spoločníkom.

Podnikateľ sa môže ale nemusí stať spoločníkom obchodnej spoločnosti, ktorá prevezme jeho podnikateľskú činnosť. Prevod doterajšieho podnikania fyzickej osoby na obchodnú spoločnosť sa môže uskutočniť *vkładom podniku* (podnik ako nepeňažný vklad). V tomto prípade sa podnikateľ vkladajúci podnik stáva nevyhnutne aj spoločníkom obchodnej spoločnosti. Prevod podnikania fyzickej osoby na obchodnú spoločnosť sa ale môže uskutočniť aj bežným *prevodom podniku*, pričom sa nevyžaduje, aby prevádzajúci bol spoločníkom obchodnej spoločnosti nadobúdajúcej jeho podnik. Ak je prevádzajúci spoločníkom nadobúdateľa (napríklad už prevzal záväzok na peňažný vklad alebo kúpil účasť na spoločnosti od iného spoločníka), uplatnia sa pri prevode podniku v prospech spoločnosti pravidlá o skrytých nepeňažných vkladoch (§ 59a ObchZ). Verejnoprávne pozície sa prevodom podniku alebo jeho vkladom nemenia a obchodná spoločnosť nadobúdateľ musí mať vlastné živnostenské oprávnenie.

Osobitný prípad zmeny v podnikateľskom subjekte je dobrovoľná⁹ **zmena právnej formy obchodnej spoločnosti a družstva** (nie však iných právnych foriem právnických osôb –

⁹ Stranou nechávame zákonom stanovené prípady transformácie, zmeny právnej formy niektorých právnických osôb (v súvislosti s privatizáciou, ale napr. aj v súvislosti s reorganizáciou systému zdravotného poistenia)

pozri § 69b ObchZ). Pri zmene právnej formy nedochádza k zrušeniu (ani k zániku) a založeniu (ani k vzniku) novej právnickej osoby, ale len k preklasifikovaniu jej právnej formy, pričom identita subjektu ostáva zachovaná. Nedochádza k právnej sukcesii (opačne [III. ÚS 133/2011 z 14. júna 2011](#)), preto nenastáva ani zmena v subjektoch právnych vzťahov, do ktorých spoločnosť vstúpila a to bez ohľadu na to, či sú verejnoprávnej alebo súkromnoprávnej povahy. Napriek tomu, že nedochádza ani k zmene obsahu právnych vzťahov k zmene v subjektoch, sú pri zmene právnej formy obchodnej spoločnosti jej veritelia osobitne chránení (pozri § 69b ObchZ). Obchodná spoločnosť po zmene právnej formy môže pokračovať v prevádzkovaní živnosti (§ 14 ŽZ).

d) Spoločné podnikanie viacerých podnikateľov, spájanie podnikateľov

Viacero samostatných podnikateľov, či už fyzických osôb alebo právnických osôb môže podnikateľ spoločnými silami. Väzby medzi podnikateľmi môžu byť rozdielnej intenzity, od krátkodobej spolupráce až po založenie novej obchodnej spoločnosti.

Pravidelne je spolupráca medzi podnikateľmi krátkodobá (dočasná) za účelom **splnenia spoločného účelu** (napríklad účasť vo verejnom obstarávaní a realizácia zákazky, spoločné financovanie či výstavba projektu, historicky tzv. konzorciá). Vnútorný vzťah medzi podnikateľmi sa spravuje *zmluvou o združení* podľa § 829 a nasl. OZ, vonkajšie vzťahy, vrátane zodpovednosti jednotlivých členov združenia voči tretím osobám, sa posudzujú podľa § 835 ods. 3 OZ (Pozri [NSSR sp. zn. 4 Obo 30/2007 z 26. februára 2008](#), podmienky a rozsah zodpovednosti v zmysle tohto ustanovenia sú ale sporné!). Historicky je tento spôsob spolupráce podnikateľov označovaný aj ako konzorcium (zmluva o združení podľa § 106za + § 360a HospZák). Nevytvára sa nový subjekt. V dôsledku spoločného podnikania nevzniká ani spoločný podnik, ale každý z podnikateľov má naďalej svoj vlastný podnik, do ktorého budú patriť aj práva a majetok získaný spoločnou činnosťou ([NSSR sp. zn. 4 Obo 254/2006 z 22. januára 2008](#)). Navyše, ak viacerí **podnikatelia vystupujú pod spoločným označením**, zodpovedajú spoločne a nerozdielne za záväzky vzniknuté pri podnikaní (zmluvné aj mimozmluvné záväzky – § 10 ods. 4 ObchZ). Aj v tomto prípade je ich vzťah spravovaný zmluvou o združení podľa OZ. Pri každom zosúladenom postupe podnikateľov je potrebné skúmať, či nejde o zakázaný kartel.

Spolupráca samostatných podnikateľov môže prerásť do trvalejšieho, organizačného resp. **štrukturálneho prepojenia** napríklad v podobe nadobudnutia vzájomných častí na obchodnej spoločnosti, vytvorenia rozličnej koncernovej, holdingovej štruktúry, prípadne k vytvoreniu „*joint venture*“ – „spoločného podniku“ (spravidla spoločnej obchodnej spoločnosti, ale aj združenia bez subjektivity).

Najzásadnejšou formou organického spojenia aspoň dvoch podnikateľských subjektov – obchodných spoločností je ich **zlúčenie** alebo **splynutie**. V oboch prípadoch ide o dobrovoľné zrušenie aspoň jednej obchodnej spoločnosti bez likvidácie (§ 69 ObchZ) s univerzálnou sukcesiou, v rámci ktorej celé imanie aspoň jednej zanikajúcej obchodnej spoločnosti prechádza na už existujúcu nástupnícku spoločnosť (zlúčenie), alebo imanie aspoň dvoch zanikajúcich spoločností prechádza na novovzniknutú nástupnícku spoločnosť (splynutie). Nástupnícka spoločnosť môžu ďalej pokračovať v prevádzkovaní živnosti (§ 14 ŽZ).

e) Rozdelenie podnikateľských aktivít, rozdelenie podnikateľa (obchodnej spoločnosti)

Podnikateľ môže **časť podnikateľských aktivít preniesť** na iný subjekt, alebo zabezpečiť iným subjektom (všeobecne, tzv. *outsourcing*). Takýto prenos aktivít sa môže uskutočniť iba na *funkčnej* úrovni, napríklad vo forme ukončenia určitej činnosti alebo prevodu časti podniku na tretiu osobu a objednanie si plnenia týchto činností od tejto tretej osoby (*outsourcing*), alebo na *štrukturálnej* úrovni, vo forme vyčlenenie určitej aktivity na nástupnícku obchodnú spoločnosť. Pochopiteľne, *štrukturálne* zmeny sú prípustné iba pri obchodných spoločnostiach.

Právne predpisy neupravujú **odčlenenie právnickej osoby**, teda vznik novej právnickej osoby odčlenením z pôvodnej obchodnej spoločnosti. Takýto zámer je možné realizovať vytvorením novej obchodnej spoločnosti, na ktorú bude následne prevedená časť podniku. Novovznikajúca právnická osoba však nebude univerzálnym právnym nástupcom jej „predchodcu“.

Obchodná spoločnosť ale môže byť rozhodnutím jej spoločníkov zrušená a **rozdelená**. Podobne, ako v prípade zlúčenia a splynutia, aj s rozdelením je spojená univerzálna sukcesia a vstup nástupníckych spoločností do práv a povinností predchodcu (preto nie je potrebná likvidácia). Imanie prechádza na už existujúce (*rozdelenie zlúčením*) alebo na novovzniknuté obchodné spoločnosti. Vzhľadom na zvýšené riziko sú veritelia chránení solidárnou zodpovednosťou nástupníckych spoločností voči veriteľom predchodcu (§ 69 ods. 4 ObchZ). Podobne ako pri zlúčení a splynutí, nástupnícké spoločnosti môžu ďalej pokračovať v prevádzkovaní živnosti (§ 14 ŽZ).

Ukončenie podnikateľskej činnosti

I. Všeobecne o ukončení podnikateľskej činnosti fyzickej a právnickej osoby

Podnikateľskú činnosť je možné prerušiť (dočasne) alebo ukončiť (trvale) a to tak pri ďalšej existencii pôvodne podnikajúceho subjektu, alebo aj v súvislosti s jeho zánikom. Rozlišujeme medzi **dobrovoľným** a **nedobrovoľným** ukončením podnikateľskej činnosti, pričom nedobrovoľné bude spravidla vynútené okolnosťami (zlými hospodárskymi výsledkami). Ukončenie podnikateľskej činnosti má **verejnoprávny** (zánik, zrušenie živnostenského oprávnenia – *pozrieť živnostenský zákon*) ako aj **súkromnoprávny** rozmer (rozdelenie majetku, uspokojenie veriteľov).

Ukončenie podnikania fyzickej osoby nemá vplyv na jej právne postavenie. Ak fyzická osoba ukončí podnikateľskú činnosť počas života, nedochádza k žiadnej majetkovej likvidácii jej majetku, s ktorým podnikala, a táto okolnosť nemá vplyv ani na splatnosť záväzkov z podnikania. Ukončenie podnikateľskej činnosti jedného z manželov neobnovuje BSM, ktoré by bolo zrušené súdom z dôvodu získania podnikateľského oprávnenia týmto manželom (§ 148a ods. 2 OZ) a ani neopravňuje druhého z manželov podať návrh na obnovenie BSM. Osobitný prípad je ukončenie podnikania z dôvodu **smrti podnikateľa**. V tomto prípade správajú sa práva a povinnosti vyplývajúce z podnikania rovnako ako ostatné jeho práva a povinnosti (dedičstvo), možnosť pokračovať v živnosti dedičmi.

Aj **obchodná spoločnosť** môže ukončiť podnikateľskú činnosť počas ďalšej existencie (otázka verejnoprávneho oprávnenia na podnikateľskú činnosť). Ukončenie podnikateľskej činnosti **inej právnickej osoby** ako obchodnej spoločnosti, ktorá vykonáva podnikateľskú činnosť ako vedľajšiu činnosť je otázka výkonu určitej činnosti (resp. verejnoprávneho oprávnenia na túto činnosť), nie subjektu.

Spravidla je ale ukončenie podnikateľskej činnosti spojené so **zrušením a zánikom obchodnej spoločnosti**, ktorá bola založená na podnikanie, ak jej imanie neprechádza na (univerzálného) právneho nástupcu.

Vzťah medzi likvidáciou a konkurzom: Všeobecne môžeme povedať, že ak je obchodná spoločnosť zrušená bez právneho nástupcu, vstupuje do likvidácie (predpokladá sa, že má dosť majetku na uspokojenie svojich veriteľov, prípadne niečo ostane aj v podobe podielu na likvidačnom zostatku aj spoločníkom). Ak sa ukáže, že likvidovaná spoločnosť je v úpadku, musí byť presunutá do iného systému majetkového vyporiadania - do konkurzu. Ak sa v ktorejkoľvek fáze zistí, že spoločnosť nemá ani majetok na riadne majetkové vyporiadanie (trovy konkurzu), súd ju vymaže z registra.

II. Likvidácia obchodnej spoločnosti

Likvidácia („zlikvidovanie“, speňaženie majetku spojené s uspokojením veriteľov) je právny inštitút vyhradený právnickým osobám ako spôsob majetkového vyporiadania pri zániku právnickej osoby bez univerzálného právneho nástupcu (nie vtedy, ak dochádza k rozdeleniu, splynutiu či zlúčeniu). Spoločníci s nárokom na podiel na likvidačnom zostatku nie sú univerzálni právni nástupcovia (*porovnaj s dedičmi*). Právna úprava likvidácie v ObchZ sa aplikuje aj na iné právnické osoby (§ 20a ods. 4 OZ).

Likvidácia je fáza majetkového vyporiadania, do ktorej spoločnosť vstupuje ku dňu jej zrušenia. Spoločnosť, resp. jej majetok je v správe osobitného orgánu – **likvidátora**, ktorý je buď *ex-štatutárnym* orgánom, spoločníkom alebo inou osobou. Určuje ho orgán, ktorý rozhodol o zrušení spoločnosti a o vstupe do likvidácie (VZ alebo súd). Musí zistiť majetok a záväzky, osloviť veriteľov a zverejniť vstup do likvidácie, zodpovedá ako štatutárny orgán, má nárok na

odmenu (*pozri ObchZ*). Ak zistí, že spoločnosť je v úpadku, podáva návrh na vyhlásenie konkurzu.

Priebeh likvidácie: najprv sa uzatvorí účtovníctvo, uspokojia sa veritelia a až následne sa zvyšný majetok (likvidačný zostatok) rozdelí medzi spoločníkov ako tzv. podiel na likvidačnom zostatku.¹⁰ Následne je spoločnosť vymazaná z obchodného registra. Nevyžaduje sa, aby sa veritelia prihlásili pod sankciou straty ich nárokov. Neprihlásenie v konečnom dôsledku nevedie k zániku pohľadávky. Ak po likvidácii ostanú prípadne **neuspokojené záväzky spoločnosti voči tretím osobám** (veriteľom spoločnosti), ručia za ich splnenie spoločníci vo výške podielu na likvidačnom zostatku (§ 56 ods. 7 ObchZ).

Ak po likvidácii sa objaví **dodatočný majetok**, ktorý patril obchodnej spoločnosti, uskutoční sa tzv. dodatočná likvidácia majetku (§ 75a ObchZ) a ustanoví sa likvidátor pre tento súbor majetku.

Je sporné, či sa pri dodatočnej likvidácii už raz zaniknutá obchodná spoločnosť „oživuje“ alebo nie. Ešte donedávna sa prevládajúca mienka¹¹ pomerne jednoznačne prikláňala k záveru, že sa subjektivita už raz zaniknutej obchodnej spoločnosti neobnovuje: „Zákonodarca... nezamýšľal spojiť s nariadením likvidácie právny účinok spočívajúci v obnovení právnej subjektivity už neexistujúcej spoločnosti. V prípade dodatočnej likvidácie ide „o vyporiadanie dodatočne objaveného majetku zaniknutého subjektu, ktorý nemá právnych nástupcov“, pričom subjektom, ktorý je povinný uspokojiť z tohto majetku pohľadávky veriteľov zaniknutej spoločnosti v rozsahu ustanovenom § 75a Obchodného zákonníka, je súdom vy-menovaný likvidátor.“ ([ÚS SR III. ÚS 138/2010 z 30. marca 2010](#)). Zdá sa, že novšia judikatúra sa prikláňa k opačnému záveru, a to že sa už zaniknutá spoločnosť obnovuje ([ÚS SR sp. zn. IV. ÚS 479/2011 z 12. decembra 2013](#), [ÚS SR II. ÚS 414/2014 z 24. júla 2014](#), [ÚS SR I. ÚS 711/2014 z 19. novembra 2014](#)). Ťažko ale hovoriť o ustálenom riešení problému. Dodajme, že rozsah jej prípadnej subjektivity by mal byť obmedzený len na vyporiadanie novo nájdeného majetku. Rozumné je na takúto spoločnosť nazerať ako na nezaniknutú (daňové povinnosti, plynutie premlčacej lehoty a podobne).

III. Konkurz a reštrukturalizácia

Konkurz a reštrukturalizácia sú osobitné právne inštitúty na pomedzí obchodného práva (správa majetku úpadcu, hmotnoprávna zmena v právach a povinnostiach úpadcu, štatutárnych orgánov, ale aj veriteľov) a občianskeho procesného práva (kolektívny exekučný proces). Ekonomickou podstatou konkurzu, ale v podstate aj reštrukturalizácie, je presun správy majetku od úpadcu k jeho veriteľom. Konkurz a reštrukturalizácia sú upravené zákonom č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii.

Rozlišujeme medzi likvidačným (konkurz, likvidačný konkurz, „chapter 7“) a reorganizačným (reštrukturalizácia, „chapter 11“ reorganizácia, tzv. „ochrana pred veriteľmi“) majetkovým vysporiadaním pri úpadku (bankrote) podnikateľa. Konkurzné právo sa označuje aj ako insolvenčné právo, bankrotové alebo úpadkové právo.

Základnými princípmi konkurzného práva je požiadavka o uspokojenie veriteľov úpadcu v čo najväčšej miere a požiadavkou, aby veritelia v rovnakom postavení boli uspokojení rovnako (v relatívnych číslach).

Konkurz je vyhlásený, ak je dlžník v **úpadku**, teda ak u neho nastala **platobná neschopnosť** (nepodstatné, či prvotná alebo druhotná) alebo **predĺženie** (*pozri zákon*).

¹⁰ Preto sa spoločníci označujú ako: „reziduálni veritelia spoločnosti“, teda tí, ktorí sa uspokojujú až po všetkých ostatných veriteľoch obchodnej spoločnosti.

¹¹ Pozri aj ĐURICA, M. In: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 2. vydanie. Bratislava : C. H. BECK 2008, s. 259; HUSÁR, J. in SUCHOŽA, J. HUSÁR, J. a kol.: *Obchodné právo*. Bratislava : Iura Edition, 2009, s. 376/377.

a) Konkurz

Priebeh „konkurzu“:

1. **Návrh na vyhlásenie konkurzu.** Dlužník má **povinnosť** podať návrh „na seba“, ak je v úpadku (prísne sankcie! Osobitne vo vzťahu k štatutárom, spoločníkom), veriteľ má **právo** podať návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok svojho dlžníka;
2. **Začatie konkurzného konania** – rozhodnutím súdu po rýchlom a formálnom skúmaní návrhu, dlžník vykonáva už iba bežné úkony, prebieha zisťovanie majetku, či postačí na krytie nákladov konkurzu, stop individuálnym exekúciám (!), ... ;
3. **Vyhlásenie konkurzu** (úpadok) – rozhodnutie súdu po zistení podmienok konkurzu (je daný úpadok?). Následky: prechod oprávnení konať za dlžníka na správcu, akcelerácia dlhov a pohľadávok (zosplatnenie), zisťovanie majetku úpadcu a jeho zlikvidovanie (ak fyzická osoba – zánik BSM!), prihlasovanie pohľadávok veriteľov a ich popieranie správcom alebo iným veriteľom;

V konkurze vystupujú rozličné **skupiny veriteľov**:

- a) *Noví veritelia* s pohľadávkami proti podstate – pohľadávky vzniknuté po vyhlásení konkurzu (napríklad dodávka elektriny podniku, mzdy zamestnancov), uspokojujú sa priebežne počas konkurzu;
- b) *Starí veritelia* – pohľadávky vzniknuté pred vyhlásením konkurzu:
 - a. (vecnoprávne) zabezpečení veritelia – (oddelené podstaty)
 - b. Nezabezpečení veritelia (všeobecná podstata)
 - c. Podriadení veritelia (uspokojení ako poslední);
4. **Speňazenie** majetku a **rozvrh výťažku.**
5. Ak je vyhlásený konkurz na majetok fyzickej osoby, môže po skončení konkurzu nasledovať **oddĺženie** (na návrh dlžníka, rozhodnutie súdu o povolení oddĺženia): motivácia fyzickej osoby (podnikateľa, ale aj napr. spotrebiteľa: tzv. spotrebiteľský bankrot, pri nepodnikateľoch prebieha aj konkurz jednoduchšie – tzv. malý konkurz) k iniciovaniu konkurzu– odpustenie dlhov, po uplynutí trojročného skúšobného obdobia po skončení konkurzu, v rámci ktorého musí riadne získavať prostriedky a platiť určité percenta v prospech veriteľov.

b) Reštrukturalizácia

Reštrukturalizácia (tzv. „ochrana pred veriteľmi“ alebo reorganizácia) je reorganizačná (nie likvidačná) forma riešenia úpadku, podnikateľ úpadca pokračuje v činnosti. Nedochoádza k plnému presunu kontroly nad majetkom úpadcu v prospech veriteľov. V procese je však vyššia ingerencia veriteľov:

1. **Dlužník** alebo **veriteľ** podáva návrh, nasleduje vypracovanie reštrukturalizačného posudku (posúdenie, či je vhodné, aby bolo umožnené úpadcovi povoliť reštrukturalizáciu);
2. **Začatie reštrukturalizačného konania**, právne úkony nad rozsah bežných iba s povolením správcu (rozdiel oproti konkurzu!), stop individuálnym exekúciám .. (preto „ochrana pred veriteľmi“);
3. **Súd povoľuje reštrukturalizáciu**, ak je posudok OK. Správca vykonáva dohľad nad ďalším podnikaním, schvaľuje úkony dlžníka, veritelia prihlasujú pohľadávky (podobne ako konkurz), pripravuje sa reštrukturalizačný plán (určuje podmienky, ako budú uspokojení veritelia – v akom rozsahu, v akom čase a podobne);
4. **Schvaľovanie** (veriteľmi) a **potvrdenie** (súdom) reštrukturalizačného plánu. Po potvrdení zanikajú neprihlásené pohľadávky (+ hmotnoprávne dochádza k zmene v obsahu prihlásených pohľadávok – v rozsahu určenom v reštrukturalizačnom pláne); ak dlžník svoj záväzok podľa plánu nesplní, veriteľ môže individuálne exekvovať v prihlásenej výške!